Массо а мехкийн пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера дензı • ШОАТТА, 12 март, 1977 шу. • № 31 (5698). • Мах 2 кеп.

МЕХКДАЬТТАХОША ДЕ ЛЕРХIАРАШ

«Малгобекнефть» НГДУ цхьоалагIча РИТС-а мехкдаьттахоша дег тIара къоабалдаь хьаллацад В. И. Ленин ваь 107 шу дизара а Сийлахь-боккхачу Октябра 60 шу дизара а хетаь укх шера 16-чу апреле Еррисоюзни субботник чакхдаккхара москверча предприятей коллективаша дIадоладаь маьхера гIулакх.

Дукха ха йоаццаш ерригача сменашка чакхъяьннача собранешка цар дош деннад берригаш субботнике арабовла а лакха къахьегама овсарле гойташ болх бе а. ХIанззехьа белгалъяьхад субботниках кхоачашдергдола балхаш. Масала, укхаза лаьрхIад ЦГУ 500 квадратни метр мехкдаьтта чулаттача яьшка басар хьакха, цига складаш чуйолча цIеношка михо толхадаь тховнаш тоаде. 35 саг хургва уж балхаш чакхдоахаш. Юхебисараш бригадашка шено еш, гаьнаш гонахьара оахкаш, царна кIир тоқаш, кердагаьнаш дIайовлаш хургба.

* * *

ШоллагIча РИТС-ера а 60 саг хургва Ленински субботнике дакъа лоацаш. Цу дийнахьа укхаза лаьрхIад 350 метр скважинашкара мехкдаьтта хьауха турбаш хувца. ГЗУ бетона йоакъаш яхка, иштта кхыдола балхаш кхоачашде. ХIаьта иштта бригадаш латтача моттигашка бIаьстанга кийчо еш лостам бе.

А. БАСИЕВ.

ХА ЗЕХЬА ЙОАЯЦ

Сунженски района «Ассиновский» совхоза къахьегамхой хургболча хьувкъама дика кийчо еш ба.

Февраль бутт чакхбоалаш теплицашка дIадийнача томатий фунах зийргаш гучадаьннад. Укх деношка бурча фу дIадуваш ба уж. ХIанзле дIадийнад 14 гектара лаьрхIа.

Из фу дIадувча ден норма 120 — 150 процент кхоачашъеш къахьег совхоза болхлоша З. Труникова, Л. Дзыгина, Н. Гусева, Ц. Дадаева, Н. Умаева, кхычар.

М. ЦУРОВ.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Октябра дезача цIейна дика къахьегама совгIат кийчдара хьинар кхо ца деш къахьегаш ба «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахой. Укх шера байнача шин бетта планагIа лаьрхIачул совгIа цар даьккхад эзараш тоннаш мехкдаьтта.

Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба укхаза оператораш Любимов Александр, Грудницкий Владимир, Решетникова Александра, Дронов Михаил, Кайдалов Аркадий, Багаев Салман, кхыбараш.

А. ТИЩЕНКО.

ХЬИНАРЕРЧА КЪАХЬЕГАМА ЛАКХА МАХ БАЬБ

РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх хьаеннай Нохч-ГIалгIай АССР-а

Дукха ха йоаццаш боккха кхаъ кхаьчар вай республике. Производства эффективность лакхъяра, балха дикал тоаяра 1976 шера хаькъбоахама план толаме кхоачашъяра лелаяьча Еррироссийски социалистически яхье эгара доккхагIдола толамаш дахарах котало яькхараш а лаьрхIа Российски Федераце Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракхаш елар Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республикана, город Грознена, Ачхой-Мартановски района, Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза, Назрановски района «Октябра 40 шу» яхача совхоза, Наурски района «Наурский» яхача комсий совхоза.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера планаш а социалистически декхараш а толаме кхоачашдара партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, боахамий кулгалхоша, специалисташа беррига къахьегамхой оарцагIбахарах, ерригача торонех пайда эцара уж тIаберзабарах, социалистически яхь шерра йоаржаярах вIашгIехьдаьннад из йоккха котало яккха.

Селхан г. Грознерча В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецe хилар Нохч-ГIалгIайчена РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх дIаялара хетаь партийни, советски, профсоюзни, комсомольски, боахама актива республикански собрани.

Собране президиуме ба республика кулгалхой, партийни советски болхлой, производстве хьалха латтараш. Собрани хьайийллар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. А. В. Власова. Массава раьза а волаш собране сийлен президиуме хорж КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев керте латта КПСС ЦК Политбюро.

Къамаьл де дош лу Е. Н. Сидоровна — РСФСР Госплана председатела заместитела.

1976 шера Еррироссийски социалистически яхье эгара доккхагIдола толамаш дахарах РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх ялар дезде вIашагIкхийттад вай тахан, аьлар цо. Из боккха толам баьккхаб республика дуккхача коллективаша партийни организацей хьалхленца низ ца кхобеш а творчески а къахьегарах. Российски Федераце правительства а ВЦСПС-а а цIерагIа доагIаш денна из совгIат даькъала дийцар цо, хIаьта КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъеча Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша керда коталонаш яхар ловш ловца а баьккхар.

Беррига советски нах Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара накъабаха кийчлуча хана дIалу шоана совгIат, аьлар Е. Н. Сидорова. Эффективно а лакха дикал йолаш а болх бара парте беча тIахьехама жоп а луш деррига низаш тIадахийта деза кхы а дикагIа болх бара, ерригача торонех бизза пайда эцара.

ДIахо цо дийцар дIадахача шера Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша даьхача толамех. Масала, 1976 шера план 26 декабре кхоачашъяьй, планал совгIа арахийцай 17 миллиони сома маьха продукци. Ерригача продукцех 18 процент яр лакхерча категореех я, хIаьта из Къилбаседа Кавказа кхыча автономни республикашкарчул лакхагIа хьокхам ба.

Аьттув боацаш хьалаш нийсденнадале а дIадаха шу дика чакхдаьккхар юртбоахама къахьегамхоша. Кхоачашйир керттера юртбоахама продукташ йохкара планаш. Дикка дебадир хьайбаш, болх бе йолаялийтар йоккха комплексаш.

Республика экономика дегIайоалаеча соахка карагIдаьннараш кIезига деце а, аьлар нов. Е. Н. Сидорова, хIанз а долаш да цIенхаштта кхоачамбоацараш. Цхьайолча предприятеша кхоачашъяц продукцена реализаци яра, къахьегама овсарле лакхъяра планаш, лоха я производства эффективность. Кхачани моттигерчен промышленноста предприятешка ледара лел керда оборудовани техникен производствана юкъекхуьилга, бизза пайда эцац мощностех, эсала лел керттера фондаш болх бе йолайолийтилга. Деррига низаш тIадахийта деза уж а кхыдола а кхоачамбоацараш цIендаь дIадахара, 1977 шера тIаийца доккхий социалистически декхараш кхоачашдара.

Цул тIехьагIа нов. Е. Н. Сидорова РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх дIаелар республика кулгалхошка.

Цул тIехьагIа къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. А. В. Власова.

Вай массане а дегаш гIоздоаха ди да таханардар, аьлар цо. Вай республикана РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх еннай. Мукъаба сона КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, республика Министрий Совета, облсовпрофа, собране доакъашхой цIерагIа из совгIат даларах КПСС Центральни Комитета, РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС-а дег тIара баркал ала а республика къахьегамхоша иттлагIча пятилетка шоллагIча шера план толаме кхоачашъяра деррига низаш тIадохийтаргхиларах тешам бала а.

Доккхача совгIато, аьлар цо, вайх хIаравар декхарийла ву кхы а дикагIа къахьега, кхы а доккхагIа толамаш даха. ДIадахача шера шоаш ца кхобеш болх барах баркал аьлар республика берригача къахьегамхошта.

ДIахо нов. Власова дийцар Нохч-ГIалгIайчен промышленноста, юрта боахама, транспорта, гIишлошъяра, бувзама, торговле болхлошта карагIдаьннача толамех. Масала, 280 предприяти я «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа болх беш. ДIадахача шера продукце керда 70 тайпа арахецилга карадерзадаьд вайцига, царех 6 — Советски Союзе эгара хьалха арахецаш а йолаш.

Цхьабакъда партийни боахамеи органаша цIенхаштта йоакхо е езаш дукха кхоачамбоацараш да республика экономика дегIайоалаеча, белгалдаьккхар нов. А. В. Власова. Продукцена реализаци яра 1977 шера шин бетта план кхоачашъяьяц 17 предприяте. ТIехьаюсачарех я цементии, «Трансмаш», ацетонови заводаш, «Сельхозтехника» объединене предприятеш, кхыяраш а. Къахьегама овсарле лакхъяра шин бетта план кхоачаш ца еш йисай 45 предприяти.

Ше къамаьл даь воалаш нов. А. В. Власова КПСС ЦК-ана, РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС-а тешам белар иттлагIча пятилетка шоллагIча шера планаш кхоачашъяра, Октябра 60 шу дизара кердача толамашца накъабахара Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша низ ца кхобеш къахьегаргхиларах.

Республикана доккха совгIат даларах КПСС ЦК-ана, РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС-а баркал а оалаш, шоаш керда толамаш доахаргхиларах дош а луш собране къамаьлаш дир нов. Семенова — КПСС Грознениски горкома хьалхарча секретара, нов. Белкова — «Сунжанефть» НГДУ мастера, нов. Табацковас — КПСС Шелковской райкома хьалхарча секретара, нов. Баматханова — СМУ-1 бригадира, нов. Харикова — КПСС Ачхой-Мартановски райкома хьалхарча секретара, нов. Чочаева — Наурски района «Красное знамя» яхача колхоза председатела.

Соахка балха тIа доккхий толамаш дахарах хьалха латтача къахьегамхой йоккхача группана Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ, ахчан премеш, мах бола совгIаташ хьожадарах хоам бир.

Собране доакъашхоша массава раьза а волаш тIаийцар КПСС ЦК-ага, новкъост Л. И. Брежневга, РСФСР Министрий Советага, ВЦСПС-ага дохьийта моаршала Письмо.

СУРТА ТIА: РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх хьаэцаш ва парте обкома хьалхара секретарь нов. А. В. Власов.

И. ПЛИЕВА сурт.

16 апреле — коммунистически субботник

ПЯТИЛЕТКА ФОНДА ЮКЪЕ ХЬОРГДА

Укх деношка В. И. Ленин ваь 107 шу дизара сийна 16 апреле Еррисоюзни коммунистически субботник дара москвичаша дIадоладаь дика гIулакх чIоагIа раьза хинна хьаллаьцар Назрановски трикотажни фабрика болхлоша. Из ди хьинарерча къахьегамца белгалдоаккхаш чакхдаккхара фабрике вIашагIъеллай цехий кулгалхой юкъе бола штаб. Кхыча деношкарчул дикагIа къахьегара беррига болхлой, инженерно-техническ болхлой тIахьехаш бIарг тIаоттаргболча хьалтеха доахкаш да лозунгаш, плакаташ.

Коммунистически субботнике 1300 болхло, инженерно-технически болхло, гIулакхера нах хургба. Царех 800 саг шоай производственни участкашка къахьегаш хургва. Цар социалистически декхараш тIаийцад 25 эзар сома маьха 20 эзар издели арахеца. Кхыча деношка арахецачул ши эзар издели дукхагIа хул уж. Цу дийнахьа заданел совгIа хьаяьча хIамаша торо хулийтаргья ши эзар сом пайда бе. Пятилетка фонда юкъехьоргда из ахча. ДIадахача шера коммунистически субботник долча дийнахьа пятилетка фонда юкъедихьачул 500 сом дукхагIа хул из.

Барзкъаш доахача цеха болхлоша социалистически декхараш тIаийцад кходаьча кIадай чотах 16 апреле къахьега, цу цхьан дийнахьа 25 эзар барзкъа даккха. Вокх деношка юкъера лаьрхIача доахарел 500 барзкъа дукхагIа. ХIаьта осново-вязальни цеха болхлоша кхыча деношкарчул цхьа тонн тIехдика кIадаш кийчдергда.

16 апреле коммунистически субботнике къахьегаш боацараш предприяте коа, гонахьарча моттигашка лостам беш, гаьнаш дIайогIаш хургба. Цар 1500 га дIайогIаргья цу цхьан дийнахьа.

* * *

Еррисоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа хьинаре къахьегара кийчо еш ба Назранерча мельзавода болхлой. Цу гIулакха хетаь укхазарча бригадашка, сменашка, цехашка болхлой собранеш хиннай. Коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва 240 саг. Царех 140 болхло ше-ший производственни участке къахьегаш хургва. Цар дош деннад планагIа 180 тонн хьоар даккха дезача 192 тонн хьоар даккха.

А. САГОВ.

КАГИРХОШТА КЪАХЬЕГАМЦА КХЕТАМ БАЛАРЕИ ПРОФЕССИОНАЛЬНИ ЛОСТАМ БАЛАРЕИ ДЕШАШТА ЙОЛЧА ЕРРИГРОССИЙСКИ СОВЕЩАНЕ ДОАКЪАШХОШКА

Деза новкъостий!

Дег тIара моаршал дайт аз шуга — кагирхошта къахьегамца кхетам балареи профессиональни лостам балареи дешашта йолча Еррироссийски совещане доакъашхошка. Белгалдаьннача деношка, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма-доаттIара накъадахар духьа, КПСС XXV съезда хьаоттаяь социально-экономически программа толаме кхоачашъяр духь дерригача халкъо шерра социалистически яхь йоаржаяьча хана дIайолаеннай шун совещани.

Коммунистически парте даим йоакхо ю кагирхой, царга дешийтарен уж массе оагIорахьара дегIаккхувларен, социалистически Даьхен духьа беча балха дег тIара сий дергдолча уйланца кагийча нахан мехкараштеи кхетам балара.

Российски Федераце, кхыча республикашка а санна, кагирхошта къахьегамца кхетам балара дика опыт Iоаьй. ХIара шера массе оагIорахьара кийчбаьча школаш, профессионально-технически училищаш, техникумаш йистейоахарий йоккха отряд йода халкъа боахама къахьегамхой мутIараштa юкъе. Мехка шерра хьал а лаьцай, дIайоаржа а яьй шоай кхел юртбоахама производстверча къахьегамца юваза лаьрхIача юкъера школаш йистеяьхарий патриотически инициатива. Из деррига а дуккхача педагогически коллективаша, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша тIагIертта, хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдара тIаберзабаь болх барах хьахиннар да.

Оаш, дешархошта къахьегамца кхетам лулга вIаштIехьдоахараша, дика кхетаду, вай общество дегIаухача хIанзарча хан-юкъо къахьегама хьисапагарен чулоацамгарен, саг вахара кийчваргара дIадехараш доккхагIа хинна хилар. ХIанзара советски болхло а хинна дIаоттара идейно дог тийша, политехнически ховраш дуккха долаш, професси ше ма-ярра караерзаяь, ший балхаца творчески никъ лелабеш, физически кертацеи хьега къа массе оагIорахьара цхьана тарде ховш хила веза.

Цудухьа эггара кертерча лоархIаме а хинна дIаотт кагирхошта къахьегамца кхетам балара деррига гIулакх комплексно вIаштIехьдаккхара, царна идейно-нравственни граждански уйла дег чу йоссаяра декхар. Из боккха паччахьалкхен лоархIам болаш дош да, хIаьта из толаме кхоачашдулургва дешара заведеней, къахьегача коллективай, общественноста, дезала низаш вIашагIтохара наькъаца. Кагирхой вахара юкъебаха беза хержача специальностерча, къахьегама хьисапа хьакъехьарча хIамай дух кIоагга довзаш а халкъа боахама лоархIамегIча доакъошкарча хьинареча къахьегама гIулакхий лоархIам шаьра кхетабеш а. ЛаьрххIа уйла тIаяхийта езаш да кагирхой производстве чIоагIбалийтара дош.

ХIанз къаьстта лоархIаме да массе метте предприятей дешара цехашка, школай юкъарча дешара-производственни комбинаташка, дешархой производственни бригадашка, школай лесничествашка, къахьегарен салаIарен лагерашка лакхерча классашкара беррига дешархой обществана пайданеча къахьегама юкъеоза йиш хилийтара аьттув бола хьалаш вIаштIехьдахар.

ДIахо а айбе боагIа дешар обществана пайданеча къахьегамца аьттув болаш дувзадолийташ дола гIулакхаш леладеча юкъерча профессионально-технически дешара заведеней лоархIам. Иштта эргабоахаш тоабанза баргбац юкъера школаш йистеяьхарашка лоацача ханашка профессиональни говзал караерзае йиш хулийташ йолча технически училищай болх а.

Мукъаба сона, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша дешара заведенешца, къахьегача коллективаща, даьй-нoaной общественностаца цхьана кагирхошта къахьегамца кхетам балареи профессиональни лостам балареи система эргайоахаш тоаяра, цун эффективность лаккхъяра даиза дарг мел доацар дергдолгах се дог тийша хилар дIаала.

Л. БРЕЖНЕВ.

КАГИРХОЙ КЪАХЬЕГАМЦА БЕЗАМ БОЛАШ ХЬАЛКХЕБАРА ЙОАКХО

10 марта Москве болх бе йолаеннай РСФСР Министрий Совето гулъяь кагирхой къахьегамца безам болаш хьалкхебарен профессиональни ориентацеи дешашта йола Еррисоюзни совещани.

Цига дакъа лоацаш ба партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органий викалаш, просвещенеи образованеи тайп-тайпарча доакъошка болх беча педагогий, воспитателий йоккха коллектив, кагирхой хьехамчаш, Iилмахой, культура деятелаш, предприятейи организацейи кулгалхой. Укхаза ба СССР-и РСФСР-и министраш, КПСС ЦК, Российски Федераце Лакхехьарча Совета Президиумеи Министрий Советеи, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК бехктокхаме болхлой.

Совещани хьайийллар КПСС ЦК Политбюро членаьа кандидата, РСФСР Министрий Совета Председатела М. С. Соломенцева. Цо Iодийшар, дIаьхдаь тIоараш детташ тIаийца дола, совещане дакъа лоацарашка КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева дайта моаршал.

Кагирхой хьалкхебара, уж къахьегамца чIоагIбара, коммунизм хьалъеча тайп-тайпарча доакъошка хьинаре болх бара уж кийчбара дешей, аьлар М. С. Соломенцева, вай парте, Советски паччахьалкхено массаза а Iалаьмате боккха лоархIам баьб. Советски Iаьдал хьахиннача эггара халагIча хьалашка цу балха лоархIам белгалбаьб В. И. Ленина. Мехкага малагIа кадраш я, кагирхой къахьега миштта кийчлу, цох дукхагIча даькъе тийша да халкъа боахама тайп-тайпара доакъош дегIадахкар, вай общества кхоане.

Совещане дакъа лоацарий цIерагIа М. С. Соломенцева КПСС ЦК, ЦК Политбюрона, новкъоста Л. И. Брежневна шийна тешам белар преподавателаша, воспитателаша кагирхой хьехамчаша, халкъа образованеи производстван болхлоша мехка говзал йола, дийша, коммунизмана мутIахьа йола кадраш кийчъяра ма-могга низ тIабохийтаргхиларах, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара кердача толамашца накъагIоргхиларах.

11 марта дIахо болх бир совещане.

(ТАСС).

Нов. А. С. Попкова Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Къахьегамхошта коммунистически кхетам луча хьинаре болх барахи ваьча дийнахьа денз кховзткъа шу даларца дувзаденнеи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Попков Алексей Степановича — РСФСР «Знание» общества Нохч-ГIалгIай организаце правлене председатела заместитела.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный,
1977 шу, 10 март.

СОВГIАТАШ ДIАДАЛАР

ДIадаха шу беркате хилар Шелковской районерча «Коминтерн» колхоза къахьегамхошта. Еррироссийски яхье башхадика толамаш дахарах РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх хьожаяьяр колхоза. Цунна хетаь торжественни собрани хилар цига.

РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх колхозашта дIаелар Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела С. Н. Кожуховске. Соахка даьхача толамашца колхозхой даькъала бийцар цо, керда коталонаш цар йоахилга а лайра.

Из совгIат шоашта даларах вай партена а правительствана а доккха баркал оалаш, Октябра юбилея сийна кхы а беркатегIа шоаш къахьегаргхиларах тешам луш къамаьлаш дир мехотряда начальника А. Шаповалова, воккхагIча жа Iуно И. Кожова, комсаш лелаеча Н. Ерошкинас, кхычар.

* * *

Производства эффективность лакхъяра, балха дикал тоаяра, 1976 шера халкъбоахама план толаме кхоачашъяра лаьржа хиннача Еррироссийски социалистически яхье дакъа лоацаш дика толамаш доахаш къахьегарах РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС карара кара тела ЦIе байракх яла хьожайир Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза. Дог гIоздоаккхача цу событена хетаь собрани хилар укх деношка.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера карагIдийннача толамашца совхоза болхлой даькъала бувцаш, керда мулаш цар дахар ловш къамаьл дир Нохч-ГIалгIай облсовпрофа председатела О. С. Беляева. Цул тIехьагIа цо совхоза викалашка дIаелар РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх.

Собране къамаьл дир совхоза керттерча зоотехника нов. Албакова, звеньевойс нов. Евкурова, шоллагIча отделене управляюще нов. Дзаурова, совхоза директора нов. Дзейгова, КПСС райкома хьалхарча секретара С. М. Бекова, кхычар. Из совгIат даларах партенеи правительствaнеи доккха баркал аьлар, керда толамаш шоаш доахаргхиларах тешам белар цар.

Яхье котбаьннараш

Массехк шу даьннад Грознески «Электроприбор» ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент», Къилбаседа-ХIирий АССР «Орджоникидзевский» «ОЗАТ-е», Дагестански АССР «Дагэлектромаш», Абхазски АССР «Сухумприбор» заводий коллективаша социалистически яхь лелаю. Укх деношка яхье яьннача предприятей болхлоша дIадахача шера даьхача къахьегама толамий итогаш яра Орджоникидзевски «ОЗАТ-е» яхача заводе вIашагIкхийттар цу предприятей викалаш. Социалистически яхье хьалхара моттиг хьожайир Грознески «Электроприбор» завода коллективана, шоллагIъяр хьожайир Назрановски «Электроинструмент» завода коллективана, кхоалагIйола моттиг елар Орджоникидзевски «ОЗАТ-е» завода болхлошта.

Нохч-ГIалгIайчен предприятешка хьалхара моттигаш а кхоачаш чакхдаьлар социалистически яхье яьннача предприятей толамашка хьажар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ХАОТТАМИ ДIАЙИЙНА ХIАМАШИ

Укх шерарча Iан хаоттама хьалаш бе-беча оагIорахьа хувцалуш да. Из-да наггахьа мара ца боагIача тайпара январь шийла а, февраль къаьстта а тIеххьарча шин кIирагIа, бIаьстан юхье санна бIайха хилар а, февраль бовш цкъаза секунде 25—30 метрга а кхоачаш геттара чIоагIа мух хьекхар а.

Iан кIал йолхача культураштa чIoaгIa кхерам тIа а тоссаш шелал эттар январе, цхьаццанахьа 22—26, хIаьта лоамаш районашка 28 градусага а кхоачаш. Хьалхара шелал эттача хана (3—7 январе) кIи кхашка дилла лоа 4—8 сантиметр мара кIоарга дацар, хIаьта къилбаседа-малхбоаленгахьарчеи центральнии районашка 1—3 сантиметрга а кхачацар. Январь юкъебахача хана массе метте 8—10 сантиметрга а цхьаццанахьа 15—17 сантиметрга а кхоачаш кIоарга диллар из. Шелалои цхьаццайолча моттигашка лоа кIезига хиларои яьхк дерзадаьдар лаьтта. Январе 35—45, лоамашка 70 сантиметр кIоаргъеннаяр гIор, вешта аьлча соахкарчул дукхагIа.

Цу тайпара хаоттама хьалаш Iаьткъар гурахье а денз заьлза долаш Iан кIал дахача ялаташта. ХIаьта уж тайпа ялаташ соахкарчул дукхагIа дар укх шера хаоттама хьалаш гурахьа аьттув боацаш нийсдаларах.

Нийсденна хаоттама хьалаш теркалдича, тIадала дола а денна Iан кIал даха цхьадола ялаташ Iангара даьнначул тIехьагIа нийлха хургда. Гурахьа дийна заьлза тIадаьннача ялаташа 20—25 процент дола лаьтта дIалаьца хургда. Цу тайпара ялаташ дукхагIа хила тарлу республика къилбаседа-малхбоален оагIорахьа (Шелковской район), центральнии лоамашта юхерчеи районий цхьаццайолча моттигашка. Эггара нийлхагIа ба гурахьа бийна мукх. Лордаш а хийца Iан кIал даха гурахьа дийна кIа, керттерча даькъе дика дегIадоагIаргда.

Февраль бетта тIеххьарча шин кIирагIа йIовхал оттарах бIаьстан юхье санна дегI хийцар гурахьа йийнача культураша, керда зIыргаш техар. ДIаювчеи эрий тIаювлачеи баьций даьгIенашка буц тIаяьлар. Укх шера соахкарчули дуккхача шерашкарчули бутт хьалхагIа тIаяла йолаеннай Iан кIал яха культураш. Феврале йIовхал оттарах лаьттанцара гIор яша а еша, кхашкара балхаш дIадоладе йиш хилар цхьадолча боахамашка: маккхаш даха гуйран ялаташта подкормка е цхьаццайолча моттигашка бIаьстан юхье хьалха юв культураш дIае йолае.

Цхьабакъда бIаьсти йоалача хана йIовхал хьалха еча тIехьа шелал йоагIаш хул. Белггала, иштта нийс а делар из. Март бетта юххье шелъелар. Укх тIеххьарча деношка деннеи бийсаней юкъера температура 0 градусага кхоачаш лохъелар, хIаьта бийсашка наьха санна шел а луш. Цхьаццайолча моттигашка Iодилла лоа аллийсар.

Лаьттанцара гIор чIоагI ца яларо аьттув боаккх йоачаш дикагIа чуяараи лаьттанца Iараи. Хаоттама хьалашка ладийгIача, кхашкара балхаш цхьатарра дIадоладала тарлу март бетта тIеххьарча шин кIирагIа.

Нийсденна гуйран-Iан хьалаш а Iайи бIаьстан юхьеи хиннача йоачаша Iоаяь тIоадал а теркалйича, бIаьстан юхье кхашкара балхаш доладенначa хана лаьттанца пайдана тIоадал хила тарлу къилбаседехьарча районашка 100—110 миллиметр, центральнии лоамашта юхерчеи районашка 115—125, цхьаццайолча моттигашка 130 миллиметр. Из хургья кхашка эшача тIоадалах 70—80 процент. Из тIоадал дуккхача шерашка юкъера лаьрхIача хулачоа гаргга я. Гурахьа дийна ялаташ тIадолеи зяба аьхаи лаьттaш къилбаседа-малхбоалехьа 65 сантиметр гаргга, вокх территоре тIа 70—80 сантиметр кIоарга деша хила тарлу.

Л. ТОЛСТОКОРЕНКО, инженер-агрометеоролог.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ ДОТТАГIАЛ ЧIОАГIДЕШ

ВIАШИ ДИКАГIА БОВЗАРО ГАРГАУВЗ НАХ

Советски паччахьалкхе цIакхха а ца хиннача тайпара нийсах тоаеннача хана тIакхоач Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара юбилей. Вай мехка коммунистически общество хьалъяра цхьана дIа а айтта къахьегаш ба бIаь совгIа долча къамах бола нах. Царех хIаране доккхал ду ше Советски Союза гражданин хиларах.

Вежарашха вIашагIкхетара гучабаьннаб советски къамий бизза бола низ, говзал, хIама кхоллара хьисап. Из дика холу тха Ведана районе а.

Паччахьа Россе юстара иллача тха районе чIоагIденна дIаэттад интернациональни доттагIал. Советий Iаьдал латтача шерашка сиха дегIа илай района экономика, хIанз кхы а чIоагIагIа дегIайоагIаш а я.

Доккхий социальни культурни хувцамаш хиннад районе. 29 эзар саг вахача тха районе юкъарчаобразовательни 37 школе дешаш 11 эзар бер да. Иштта дегIаденад бахча наьха унахцIено лораелга а культура а.

КаргIдаьннараш дувцаш доккхал а деш хьоаде мегаргда районе баха 20 къамах бола нах цхьан цIен дезал санна барт болаш къахьегаш хилар. Нохчашца цхьана дIа а айтта болх беш а бахаш а ба тха районе эрсий, украинцаш, аварцаш, гIумкий, гIалгIай, хIирий, казахаш, корейцаш, кхыбараш.

Цу наьха интернациональни доттагIал кхы а чIоагIдара боккха теркам тIабохийт парте района комитето. ХIаьта бахача наха интернациональни кхетам балара болх къаьстта чIоагIагIа бе болабаьб КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X пленум хинначул тIехьагIа. Бахача наха интернациональни кхетам балара болх къаьстта теркам тIабахийта бу юххьанцарча партийни, комсомольски, профсоюзни организацеша, юртий Советаша.

Цу хьакъехьа беча балха тIехь пайда эц массе а тайпарча агитационни формех. КПСС райкома бюрос чIоагI а яь болх беш я интернациональни пропаганда яра йола лекторий группа. Халкъий доттагIал чIоагIдара тIехьа беча балха боккха теркам тIабохийт агитатораша, пропагандисташа, кхыча идеологически болхлоша.

Комсомольски политически дешара системе дешарашта боккха атеистически интернациональни кхетам лу. Вежарашха йолча республикашта хетадаь кIираш деззаьд районе. Культура ЦIеношка, клубашка, библиотекашка хиннай тематически сайренаш, диспуташ, вежарашха йолча республикай писателий книжкай выставкаш, цу книжкех йола читательски конференцеш, союзни республикай вахар, гIулакхаш, культура, экономика ювца сайренаш.

Къаьстта боккха теркам тIабохийт школашка дешархошта интернациональни атестически кхетам балара. Цига я лаьрххIа вIашагIтеха интернациональни доттагIала клубаш. Школай дешархой бахе хул кхыча республикай городашка а. Цар цига гулъю шоаш хиннача республика вахарах, боахамах культурах йола материалаш.

Из болх къаьстта дика бу № 8 йолча школе-интернате йолча, белгалъяьнна дикача педагого М. В. Маевскаис кулгалдеча интернациональни доттагIала клубо.

«Сакъердамеча доттагIчунцафатаца», «Долларий мехкара цIе галстукаш» яхача книжкаех, США Коммунистически партен профсоюзни организацешей арахецача газетех, журналех, брошюрех, американски политиках, Вьетнаме лаьтта тIом соцабара тIехьа къовсам лоаттабаьча организацеша арахийцача а американски советски халкъашта юкъе латтача машара гIулакхаш гойташ йолча а значокех хьехархоша цига пайда эц классашка боацаш шоаш дешархошта юкъе беча кхетама балха тIа. Дешархошта къаьстта деза да шоай клубе дола СССР эггара хьалхарча космонавтаца Ю. А. Гагаринца американски эггара хьалхарча пионера Г. Э. Айзмана даьккха сурт.

Цу клуба «Лерйоахар» яхача Айзмана цIерагIа йолча отрядо боккха болх бу Кареле, Дагестана, Буряте, Казахстана, Германски Демократически Республика, Венгре, иштта кхыча советски а социалистически а мехкий дешархошцара интернациональни доттагIал хотташ а чIоагIдеш а.

Цу школе-интернате санна дика бу дешархошта интернациональни кхетам балара болх Веданарча № 1, 2 йолча, МахкетIарча, БалгIатIарча школашка, районерча кхыча школашка.

Интернациональни клубаша беча кхетама балха дешархошта довзийт вай мехка а, республикай а, хIаьта иштта кхыча социалистически мехкий а вахар, экономика, культура, цар истори, лакхбу дешархой шоай Даьхенцара патриотически безам.

Беча кхетама балхо хьахьекхад бахача наха юкъе интернациональни кхетам лакхбара гIулакх ерригача торонех пайда а эцаш де дезаш хилар.

Ховш ма-дий, вай сийрдача вахара шариIатеи Iадатеи баьдеча гIулакхаша новкъарло еш хилар. Уж гIулакхаш леладеча тIехьабисача наха къамаш къестадеш моттигаш хул. Цар цхьа къам вокхал лакхагIа е лохагIа лоархI.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X пленуми парте Ведана райкома XV пленуми хинначул тIехьагIа идеологически болхлоша бахача наха беннача интернациональни кхетамо йиш хилийтай дIаяхача замах юхедиса во гIулакхаш дикка эшаде. Укх тIеххьарча хана районе холуш яц кхыча къамех болча нахаца цатоам баьнна моттиг.

Ведана района «Колхозан дахар» яхачеи, ДАССР Ботлихски района «Коммунизманикъ» яхачеи газеташ тIа бахача наха юкъера доттагIал чIоагIдара боккха теркам тIабохийт. Шин а газето арахец цхьана яь номераш. Цар тIа дувц шоашта гучадаьнна дикадаращ, лоалахарча шин района къахьегамхошта карагIдаьннараш, царна юкъе латта даьнкара дена хьадоагIа доттагIал, из хIанз Октябрьски революци яьнначул тIехьагIа чIоагIлуш хьадоагIаш хиларах.

Шин а районе къахьегамхой каст-каста вIашагIкхет шоай доазонца болча Къозан Iам тIа. Цига СССР халкъай доттагIала хетадий денош дезду, сакъердамаш лу.

Интернациональни кхетам балара оаха пайда эц вахара цу даькъе нийслуча моллагIча а хIамах. Масал, Актюбинскера Эрсина-Керте ший доттагIий болча хьоашалгIа вера Можоров Иван Афансьевич ший йоIаца Тамареца. Цига цамогаш хинна велар из. Эрсиноша вIашагIа а кхийтта шоай юртарча похчий кашмашка дIавеллар из. ХIаьта цун йоI Тамара хьатIа а ийца, 10 классе дешаяхийтар. Тамаре доккхал деш лелаяду ший дас дIадоладаь из доттагIал.

Укх тIехьарча хана районе хиннаяц ханаза йоI маьре яхийта, низагIа йоI йодаяь, сесага тIа цхьаькха саг йоалаяь моттиг.

Тха районе бах 115 интернациональни дезал. Масала, нохчочун Исаев Межеда сесаг Света эрсе я, грека А. В. Гайтана сесаг эрси я, авареца Дениев Рамзана цIен-нана украинка я, нохчочун Шидиев Султана сесаг казашка я, цыганка Адамова Азай цIен-да Адамов Руслан нохчо ва, иштта кхыбараш а.

Дукха ба уж тайпа укхаза 20—30 шера бахаш бола дезалаш.

Укх дезача, Сийлахь-йоаккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара шера кхы а чIоагIагIа бергба района идеологически болхлоша бахача наха интернациональни кхетам балара болх.

Д. МАЧИГОВ,
КПСС Ведана райкома секретарь.

ИРКУТСКИ ОБЛАСТЬ. В. Н. Шибеко керте латта Малхбоален-СибарегIен машиннаькъа цаI йола диспетчерски смена — поездаш сихагIа лелийтара тIехьа йоаржаяьча яхьа инициатор я. Цу кердача гIулакха дика дар фуд аьлча, из да смежни станцей диспетчерашен сменай кулгалхошеи цхьана беча балхо поездаш кIезига сеца лоаттае, маршруташ сихагIа вIаштIехьъяхр, пассажирски экспрессаш санна сиха мухьийца йолха составаш дIаахийта торо луш хилар.

Мухь тIаботтара ха кIезигьярах, поездаш сихагIа лелилга вIаштIехьдаккхарах боккха экономически пайда баьннаб. Малхбоален-СибарегIен машинновкъа денни буси планагIа йоагIарел совгIа 250 вагон лел.

В. Шибеко дIадоладаь гIулакх хьаллаьцад мехка дуккхача машиннаькъий магистралий коллективаша.

СУРТАШ ТIА: 1) Слюдянка яхача станце гIолла составаш сихагIа дIаухийтилга вIаштIехьдаьккхараш (аьрдехьара аьттехьа) воккхагIвола дежурни В. В. Катков, маневрови диспетчер С. Е. Юрьев, станце дежурни М. Н. Никонов, поездаш вIашагIъехкар Ш. З. Гарифуллин.

2) Машиннаькъа магистрала цхьа участок.

Э. БРЮХАНЕНКО сурташ.
ТАСС фотохроника.

«ХIара балха денна — дикала Знак» яха инициатива дIайолаяьча СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химзавода болхлоша къаьстта дика къахьег иттлагIча пятилетка шоллагIча шера. Дукха болхлой ба цига хIара балха ди дикала Знак йолаш чакхдоаккхаш. Царех ва ялхлагIча разряда аппаратчик, коммунистически къахьегама ударник Смирнов Геннадий Иванович. Ший балхах тIехдика кхеташи заводе эггара дикагIвола хьехамчеи хиларах тарра массане лоархIаши сийдеши ва из.

Ше коммунист хиларах тарра хьинаре къахьегарал совгIа общественни балха тIа а хьинаре дакъа лоац. Цеха халкъа тIахьожама группа председатела декхараш цIенеи диззан кхоачашдеш ва из.

СУРТА ТIА: аппаратчик Г. Смирнов.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДИЗЗА КХОАЧАШДЕ ДОШ

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

Республикерча заводашка, фабрикашка, гIишлошъеча, колхозашкеи совхозашкеи, транспортни кхыйолчеи организацешка къахьегамхоша тIатIа хьинар айдеш къахьег.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дизара даькъерча КПСС Центральни Комитета соцамо дегаш гIоздаьхача Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша хьинар кхо ца деш къахьег Октябра дезача цIейна сийленца накъабахара, юбилейни шера планаши тIайнца социалистически декхарашн толамца кхоачашдара.

Чакхбаьннаб юбилейни шера хьалхара ши бутт. Дукккхача промышленни предприятей коллективаша хьинар кхо ца деш къа а хьегаш дика къахьегама толамаш даьхад шоай балха тIа.

Республика ерriга промышленность хьайийцача продукця маьхала яккхара шин бетта план 100,4 процентн цу даькъе республикански доалахьарча промышленни предприятей коллективаша 102,8 процентн кхоачашъяьй.

Мехкдаьттеи гази, электроэнерги яккхара, мехкдаьттахимически продукци, мехкдаьтта аппаратураш, электрически инструменташ арахецара. хьу кийчъяра, чухьнахьеи тIехьнахьеи дувхаду трикотажий барзкъаш, кога гIирс, дулхдаьтта, мерзача шурий продукци, макаронни маькха-булочни изделеш, кхыдола халкъа эша товараш эрахецара шин бетта план толамца кхоачашъяьй.

Дукккхача промышленни предприятешка юкъарча производства эффективность лакхъяра чотах дикка дуккагIа тIакхийттай арахеца продукци, дикагIа хиннай из, лохденнад продукци арахецарга дIадоладари къахьегами.

Юбилейни шу дика дIадоладаьд республикерча мехкдаьттахоша. Мехкдаьтта даккхара шин бетта план 102 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа даьккхад 25 эзар тонн мехкдаьтта, соахка хьалхарча шин бетта даьккхачул 2 процент дуккагIа мехкдаьтта даьккхад укх шера цу юкъагIа.

ДIадахача шера яьккхачул 8 процент дуккагIа яьккхай газ укх шера шин бетта.

Мехкдаьтта промыслашка лакхъеннай къахьегама овсарле а.

Ер шу доладелча деиз кхыча предприятешта хьоккхам телаш къахьегаш я ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода коллектив. Продукци маьхала яккхара шин бетта план 106 процент кхоачашъяьй цо, тIа мел кхийтта продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотах хьаяь я. Соахка хьалхарча шин бетта арахийцачул 17 процент дуккагIа продукци арахийцай укх шера цу юкъа, дIабахача шин бетта арахийцар завода коллективо 43 эзар электроинструмент, соахка шин бетта арахийцарел 34 процент дуккагIа я уж, керда мощносташ производствана юкъе я ца йоалаеш тIаккхийтта я из продукци, дикагIйола технологи производствана юкъейоалаярах, къахьегами продукци хьаяри дика вIаштIехьдаккхарах тIаккхийтта я из продукци.

Дика къахьегама толамаш даьхад шоай балха тIа «Электроприбор» завода, «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене коллективаша. ДуккагIйола изделеш арахецара паччахьалкхен план толамца кхоачашъяьй «Электроприбор» завода коллективо. Соахка шин бетта планагIа арахийцачул нийс процент дуккагIа продукци арахийцай укх шера цу юкъа, керда мощносташ юкъе а ца йоалаеш тIаккхетийтай из. Къахьегама овсарле лакхъяра, задани а тIехкхоачашъяьй завода коллективо. Цхьан сага лаьрхIача соахкарчул 11 процент лакхъеннай къахьегама овсарле.

Продукци маьхала яккхара шин бетта план тIеххоачаш а еш, планал совгIа маьхала яьккхай «Пищемаш» завода коллективо 60 эзар сома маьха товарни продукци.

Дика къахьегама толамаш даьхад Ермоловски ДОК-а коллективо а. Соахка хьалхарча шин бетта арахийцача продукцел 55 процент дуккагIа продукци арахийцай укх шера цу юкъа, хIаьта къахьегама овсарле 61 процент лакхъеннай.

Цу комбината коллективо планал дукха дуккагIа арахийцай хьун гамий плиташ, фанера.

Юбилейни шу иштта хьинаре къахьегаш дIа а доладаь яхье хьалхалатташ йола коллективаш кIезига яц республике.

Ховш ма-хиллара иттлагIча пятилетке боккхача лоархIамера гIулакх лоархIаш да производства эффективности балха дикали лакхъяр. Цу даькъе яьржача социалистически яхье хьалхалатташ я дукха заводаш, фабрикаш, гIишлони транспортни организацеш, цар шоай дерriга низаш тIадерзадаьд Iилман-технически прогресс елга сихдара, арахеца продукци дикагIа хилийтара.

ХIанз вай республике ерriга арахецача продукцех 23 процент йола продукци паччахьалкхен дикала Знак йолаш хьаеш я.

1977 шера цхьоалагIча январага республике архецача 64 тайпарча продукцена паччахьалкхен дикала Знак йолаш хьаеш хилар.

«Грознефтеоргсинтез» производственни объединене хьаеш йола 36 процент продукци паччахьалкхен дикала Знак йолаш я, швейни производственни объединене — 8 процент, мебельно-хьун хIамаш еча «Терек» яхача производственни объединене — 7 процент, хIаьта «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе ерriга арахецача продукцех пхелагIа дола дакъа лакхерча категорех йола продукци я.

Цхьабакъда, шин бетта баьча балха итогаша хьахьокх дуккхача промышленни предприятей балха тIа кхоачамбоацараш хилар. Эсала пайда ийбаьб цар производства торонех, оборудовани сеца латташ, болхлой къахьегаш боацаш моттигаш нийсъеннай. ТIехьаюсаш участкаш, цехаш, производстваш, кхыметтел бIарча предприятеш я.

Укх шера шин бетта план кхоачашъяьяц 17 промышленни предприяте коллективо, цар паччахьалкхенна дIа ца луш йисай 2,1 миллион сома маьха продукци.

ТIехьаюсача предприятешта юкъе я цементни, ацетонови, «Трансмаш» заводий, цIенош хьалдеча эша йоккхий панелаш арахеца Аргунски завода, гIишлон материалийи гIишлон индустреи Аргунски комбината, рудай йоаца гIишлон материалаш йоахачеи чакхйоахачеи Карабулакски завода, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода, кхыча предприятей коллективаш. Халахете а цу предприятей коллективаш дукккхача хана деиз тIехьаюсаш хьайоагIачарех я.

Юбилейни шу дIадоладенначa укх юхьигах чIоагIа терко езаш гIулакх да тIехьаюсача участкай, цехий, предприятей болх тоабар. уж тIехьаюсаргйоаца гIулакх дара дола хьалда дола балхаш белгала а даьха, укх гаргарча хана цхьаккха предприяти тIехьаюсаш хургйоацаш болх бе беза. Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача цIейна накъайодаш йолча хIара завода, фабрика коллектив хила еза планаши тIайнца социалистически декхараши кхоачаши тIеххоачаши деш.

Укхаза белгалдаккха дезаш да тIехьаюсача предприятей коллективаша республика ерriгача промышленноста хьоккхамаш дикка лохдеш хилар.

Цхьайолча предприятеш паччахьалкхен планаш кхоачаш ца яр цар бехкагIа доацаш лархIа йиш йолаш дац.

Бакъда, бехказа бовлара дола бахьанаш а долаш да, кIезига яц нийслу халонаш а, уж дац цхьанне а ала йиш яц, цхьабакъда хьалха латтача предприятешка а нийслу цу тайпара халонаш, уж эша а еш шоай декхараши паччахьалкхен планаши толамца кхоачашъю цар.

Ховш ма-хиллара тIехьаюсача предприятеша план кхоачаш ца яра керттера бахьанаш да къахьегами арахеца продукции дуккагIеи дикагIеи арахецилга эсала вIаштIехьдаккхар, машинехи оборудованехи бизза пайда ца ийбар, къахьегамеи плановни дисциплина во хилар.

Бокъонца анализ а еш шин бетта план кхоачаш ца яьча предприятей коллективай хьокхамаша къаьгга хьахьокх моллагIйола предприяти тIехьайисара хьада дола бахьанаш хилар.

Масала, ацетонови завода коллективо шин бетта план кхоачаш ца яра керттера бахьан да шин ханнахьа цо кийча продукци дIа ца яхьийтар.

«Трансмаш» радиотехнически завода, кхыйолча коллективаша паччахьалкхен план кхоачашъяьнзар хан-ханнахьа комплектующи изделеши оатхалаши ца хиларах, цхьабакъда поставщикашкара доагIаш дар хьа а дехаш е йоагIаш йола йоакхо янзар цу предприятей кулгалхоша.

Ховш ма-хиллара производства эффективность лакхъяра керттера лостам ба къахьегама овсарле лакхъяр. Из лоархIаме хьоккхам лакхбара е йоагIача тайпара йоакхо яц дукккхача промышленни предприятей коллективаша.

Республике йолаш я кхыметтел производственни программа кхоачашъеш йоллашехьа а къахьегама овсарле лакхъяра задани кхоачаш ца еш йола предприятеш.

Масала, Грозненски ремонтно-механически завода коллективо продукци маьхала яккхара паччахьалкхен план 113 процент кхоачашъяьяле а, къахьегама овсарле соахка хьалхарча шин бетта хинначул нийс процент лохъяьй укх шера цу юкъа.

Кога гIирс беча грозненски фабрика коллективо продукци маьхала яккхара шин бетта план 105 процент кхоачашъяьй, хIаьта къахьегама овсарле лакхъяра задани соахкарчул 8 процент лохагIа я.

Цу тайпара гIулакхаш да кхыйолча предприятешка а.

Цун керттера бахьан да къахьегам эсала вIаштIехьбаккхар. Арахеца продукци дегIаахар дукккхача даькъе тIехьатетт «Трансмаш», шекар деча, Назрановски кирпишкаш еча, йий деча, кхыча заводий коллективаша дукккхача хена деиз шоай производственни мощностех бизза пайда ца ийбарах.

Дика къахьегаш дIадоладаьд юбилейни шу республикерча цхьайолча подрядни организацеша а. Царех я Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене «Жилгражданстрой» треста, кхыйолча гIишлошъеча организацей коллективаш.

Цхьабакъда, хьахийцача капитальни вложенеех пайда эцара план кхоачаш ца еш йисар дуккагIйола республикера гIишлош ю организацеш.

Шоай низаца гIишлон-монтажни балхаш дара план кхоачашъяьяц «Грознефтехимремонтстрой» гIишлошъеча управлене, кхыча гIишлошъеча организацей коллективаша.

Эсала лел юрташкара объекташ хьалъелга, къаьстта дIаяхача хана санна пускови объекташ хьалъеча эшаш йола материалаш кхоачамболлаш Iалашъяц, оарцагIа яхац къахьегама ресурсаш, дукха балха ха зехьа йоаю, дукха моттигаш нийслу чакхдьхача гIишлон балхашта юкъе брак нийсъялара уж юха де дезаш.

Лоаттабе безача тайпара къовсам лоаттабац материалаш кхоярa тIехьа, уж зехьа йоаеш дукха моттигаш нийслу, из бахьан долаш дукха зе ду халкъа боахама.

ХIара коллектива сийлен декхар да денгара денга ший производственни хьоккхамаш тоадар. тIехьаюсача участкаша шийна тIаднса паччахьалкхен декхар ма-могга сихагIа тIера дIадаккхар, паччахьалкхен планши тIайнца социалистически декхараши толамца кхоачашдарал совгIа уж тIеххоачашдар.

КХОМБАР — ХIАРАНЕ ДЕКХАР

«Цхьайолча заводе е колхозе, — аьннад Л. И. Брежнева, — экономе режимо бIаьш е эзараш сомаш лургда, хIаьта халкъа боахама масштабе цунах дуккха бIаьш миллионаш а миллиардаш а хургда».

Цхьа масал доаладергда вай. Карабулакски химически реагентий заводе цхьа процент продукцега дIадодар кIезигдича шера 45 эзар совгIа сом кходе торо хул.

Тха завод мехка дикагIчарца нийслуш я. Итт кварталагIа вIаштта Ерригсоюзни социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа из. Цо лелаю Министерстваи мехкдаьтта газови, химически промышленноста болхлой профсоюзий ЦК-аи карара кара тела ЦIе байракх.

Заводо нийслагIча пятилетка дерригача технико-экономически хьокхамий план 1975 шера 6 ноябре кхоачашйир. Пятилетка йолаелча деиз планал тIех цхьа миллион хиллал сома продукци ара а хийца маьхала яьккхар заводо, хIаьта планал тIех хинна пайда ах миллион хиллал сом дар.

Дика дIадоладир завода къахьегамхоша 1976 шу. Дерригача технико-экономически хьоккхамий шера план 16 декабре кхоачашйир. Бакъда иштта аьттув балаизар 1977 шу долалуш. Хаоттама хьалаш во хиларах ший ханнахьа хьатIаяхьаш материально-технически даькъе эша бедал, масса хана хилац хийи гази, цудухьа бетта план ханал ши ди хьалха мара кхоачашъянзар.

Хьалха аз ма-аллара, хIама кходар зIамигчунгара дIадолалу. Из да балха ха, бедал, материалаш, энерги кхояр, маьхера материальни хIамаш лорaяр, царна транспортировка яр (Уж дIа-хьа яхьийтар лерттIа вIаштIехьдаккхар). Иштта цу юкъе да балха авареши бракаши ца хилийтар а.

Мишта вIаштIехьдоаккх тха заводе хIамаш кхоелга. Фуд тхона новкъа дар хьадеча балхий мах кIезигбара.

Производства эффективность лакхлу продукцега дIабода мах кIезигбаларца, хьахулаш йола накоплени цахаддаш дегIаахарца.

1976 шу толаме хилар завода болхлошта: 944 эзар сом пайда хилар, товарни продукцега дIабода мах 50 эзар сом лохбелар. Толамаш дика да, бакъда кхы дикагIа а хила йиш яр цар.

Хьожаргда вай, масала, «бедали гIона йола материали» яхача статьяга.

Цу тIа яхачох 5 эзар сом пайда хиннаб. Из дика да. ХIаьта кIоаргга анализ йича гучадоал цхьаькха. ССБ яхача бедала (сульфитно-спиртови барда, целлюлозно-бумажни промышленноста отходаш) цистернаш оаха Котласера, Архангельскера, Балахны яхачара кхухь. Уж хьаярга дIадодар цунга хьежжа 23 сом, 23 сом, 17 сом и 37 кепиги да. Хьакъоастаьча фондех 14,8 процент мара яц Балахнински ЦБК-ара яхьар. ХIаьта ерriга бедал Балахны яхачара яхьаш хилча 187 эзар сома хургбар пайда. Иштта да серни кислоташара гIулакх а. Юххе улл «Электроцинк» яха орджоникидзевски завод. Цигара цхьа тонна серни кислота хьаярга 1 соми 47 кепиги мара додац. ХIаьта тхона хьакъоастаяь фондаш Балаковски, Новокуйбышевски, Сумгаитски химически заводашкара я. Цигара цхьа тонна хьаяхьаш цунга хьежжа 7 соми 76 кепиги, 7 соми 85 кепиги, 3 соми 80 кепиги дIадода. ЛаьрхIача 14 эзар сом зе хул цунах.

200 эзар сом ахча кходе йиш яр цу статья тIа яхачох. Теша безам ба из хувцалургхиларах а, мехкдаьтта промышленноста Министерствас фондаш дIа-юхаекъара дош дикка пайда лургболаш къоастадергхиларах а.

«Энергозатраты» яхача статьях яь экономи духхьал энергооборудоване балха оптимальни режим ярах хинна Iац, иштта производстве рационализаторски предложенеш юкъе а йихьа массехк технически мероприяте чаккхъяхаро завода торо елар доадеш долча хих 50 процент технически хилийтара, цун кубически метрах 10 кепиг доаккх. ХIаьта Назрановски хьасташкарчох цхьан кубически метрах 40 кепиг доаккх. Цо дикка хIама кходайтар тхога.

Материалаши бедали кхоярa цхьа оагIув уж йоагIача тайпара лелаяр а да. 1977 шера тIайнцача социалистически декхарашка хьежача 40 эзар сома паччахьалкхен средстваш кхоеза. Из кхоачашдара балха минут кхоеш къахьега деза. Укх тайпара сурт массанена довза хургда: балха ди дIадоладеннад, бакъда цхьабараш болх бе дага а бац. Шоайла керда хIамаш дIа-хьа дувцаш, селхан хинна футбольни е хоккейни матч, иштта кхыдараш дувцаш ха йоаю цар.

Минут. КIезига хет из. ХIаьта заводе цхьан минута 12,7 сом продукци ю. ХIаьта шера ялх миллион сомага кхоачаш продукци арахец заводо.

Балха ха кхоярa керттердар — Iилма-технически прогресса ларда тIа къахьегама овсарле лакхъяр. ТIайнцача декхарех къахьегама овсарле дIадахача шерарчул 7,2 процент лакхъе лерхI. Из вIаштIехьдаргда керда машинаш, оборудовани, керда технологи балха юкъейихьача.

Ца аьлча даргдац къахьегамеи производственни дисциплина телхаярах тIадиллача гIулакха бехктоккхам айбарах, 1976 шера 7,9 процент кIезигагIа хилар балхара дIабувла нах, бакъда, цхьабола болхлой, къаьстта къонабараш, болхлой, сий хьаллоацаш бац. Атта хувц цаь шоай балха моттигаш.

Цу хьакъехьа къовсам лоаттабу заводе. ХIама хургдоацаш дика болх бу заводе. Заводе моральни материальни стимулировани елга айденнад, болхлой къахьегам аттача баьннаб, тоаденнад жилищни бытовни хьалаш. ДIаяхача пятилетке пхи этаж йола ткъаь итт квартира чуйола диъ цIа, шишша цIа долаш ялх котедж, иштта кхыдараш хьалдаьд.

Дикка пайда боалл массехк професси караерзаярах. Ши професси Iомаяь 170 саги кхоъ Iомаяь — 20 саги, кхаьнел тIех 15 саги ва заводе. Уж ба завода тешамеи дикеи болхлой.

Ала деза, цхьайолча хана тха коллектива къахьегам материально-технически снабжени во хиларо зехьа боабелга предприятеша-поставщикаша оттаяь договораш кхоачаш ца яро. Цу хIамо доккха зе ду наьха къахьегаме.

46 эзар сом дуккагIа хила йиш яр пайда нагахьа санна машиннаькъа тIа цистернаши вагонаши лоаттаярах штрафаш тела йийзаецаре. Ший ханнахьа заводаша-поставщикаша бедал хьа ца ярах, иштта машиннаькъа станцешка цистернаш ший ханнахьа дIа ца яхийтарах гулйий мара дIа ца йохийтандаь дукха зе хиннад.

Шоай декхараш кхоачашдац цхьаболча заказчикаша а. Масала, тха продукци ийеш йола «Азнефть» яха объединене а кхычар а шоай ханнахьа мах хьалац. Цо новкъарле ю реализаце план кхоачашъяра. Цудухьа тIайнца декхараш ший ханнахьа кхоачашдар — паччахьалкхен дисциплина лоархIаме хьокхам ба.

Бол лерттIа лелабар, дисциплиней самодисциплиней хилар, хIама кходеш, цунах дог лазаш хилар — из да, сона хетаргахьа, вай парте, паччахьалкхено, замо вайна хIарацена тIадиллa керттера декхар.

И. КОСИВЧЕНКО,
Карабулакски химически реагентий завода планови отдела начальник.

ПРОДУКЦИ ДИКАГIА ХИЛИЙТАРА

КПСС XXV съезда решенеш толамца кхоачашъяра тIагIертта къовсам а лоаттабеш республикерча промышленни предприятей коллективаша дукха балхаш даьд юкъарча производства эффективность лакхъяраи арахеца продукци дикагIа хилийтаран.

1976 шера республикерча заводашка, фабрикашка, ерriга арахецаш хиннача продукцех 22,5 процент яр паччахьалкхен дикала Знак йолаш хиннай. Духхьала дIадахача шера лакхерча категорех йолаш арахийца продукци 6,2 процент дуккагIа хиннай.

Дукха балхаш ду арахеца продукци дикагIа хилийтара «Грознефтеоргсинтез» объединене болхлоша, инженерно-технически болхлоша.

1977 шу долалуча хана объединене ерriга арахецача продукцех 36 процент яр паччахьалкхен дикала Знак йолаш хиннай. Ерriга арахецача продукцех бархI процент совгIа яр паччахьалкхен дикала Знак йолаш хиннай Грозненски швейни производственни объединене.

«Красный молот», радиотехнически заводашка, мебельно-хьун хIамаш еча «Терек» яхача производственни объединене, «Чеченингушвино», объединене медицински инструментий заводе, «Автоспецоборудование» яхача Грозненски опытно-экспериментальни заводе арахецача цхьайолча продукцена а еннай дикала Знак.

1977 шера вай республике ерriгача арахецача продукцех 64 тайпара продукци паччахьалкхен дикала Знак йолаш я. Укх шера а арахеца продукци дикагIа хилийтара дукха балхаш деш я промышленни предприятей коллективаш.

ДОККХА ДАКЪА ЛАЬЦАД

ИттлагІча пятилетка заданин тІанйица социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаьча Грозненски ремонтно - механически завода болхлоша толамца кхоачашйир пятилетка хьалхарча шера плани тІанйица социалистически декхарши. Ерригроссийски социалистически яхье Грозерча къахьегамхоша котало йоаккхача дизза дакъа лаьцад оаха.

КарагІдаьначох кхоачамбаь Іеш оамал яц завода болхлой. Цар доккхий социалистически декхараш тІанйицад пятилетка шоллагІча шера план толамца кхоачашъяраи Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача денна сийленца накъабахараи. Цу даькъе яхье баьнача болхлоша бизза пайда ийбу шоай торонехи кхоачамехи. Цунга хьежжа дика къахьегама толамаш доахаш дІадоладаьд пятилетка шоллагІа юбилейни шу.

Продукци маьхала яккхара хьалхарча шин бетта задани 102,4 процент кхоачаш а еш, планагІа лаьрхІачул совгІа маьхала яьккхай 28 эзар сома маьха тайп - тайпара продукци. Соахкарчул йиъ-ах процент гаргга дукхагІа продукци маьхала яьккхай укх шера цу юкъа. Валови продукци арахецара шин бетта задани 101,7 процент кхоачаш а яь, заданел совгІа арахийцай 19 эзар сома маьха товарни продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 101 процент кхоачашъяьй, соахкарчул 3,2 процент лакхъяьй из. Цун чотах хьаьяй планал совгІа яра мел хийца продукци.

Тха предприятерча дукхача болхлоша дІаяхача пятилетка задани шин, кхаь, диъ шера кхоачашйир. Укх пятилеткагІа а хІара болхлочо доккхий декхараш тІанйицад пхе шера задани тІеххоачашъяра. Царех дуккха бараш шоаш тІанйица декхараш дикка тІеххоачашдеш ба. Вальцовщица Гаманкова Зулпа Мусаевна, токараш Хасанов Махьмад Топаевич, Андреев Петр Федорович, Сорокин Петр Григорьевич, кхыбараш хІанз августен сентябрен беттай чотах къахьегаш ба. ХІаьта токарь Дарсигов Махьмад пятилетка кхоалагІча шера чотах къахьегаш ва. Аз айса соахка пятилетка хьалхарча кхаь шера задани кхоачашйир. Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача денга пхе шера задани кхоачашъе лерхІ аз.

У. БАГАШЕВ,
Грозненски ремонтно-механически завода токарь.

Толамца чакхдаьккхар иттлагІча пятилетка хьалхара шу тха района кхаши комсий бешамаши лелаераша. Социалистически декхарагІа дІадала дезаш хинначул 277 тонн дукхагІа долаш дІаделар паччахьалкхенга ялат, дикка тІеххоачашйир комсаш дІаялара план а.

Уж хьоккхамаш кхы а лакхагІа хургдар хьувкъам алсамбаккха йиш хулийтача торонех дерригача боахамашка цхьатарра дика пайда ийца баларе.

Иштта, района итт боахамах ялхне кхоачашъянзар ялат кхедара планаш, хІаьта из паччахьалкхенга дІадалара планаш—кхаьнне. Уж я «Кругловский», «Озерный», «Калаусский» яха совхозаш.

Районе хІара гектара тІара чуйица ялат планагІа хила доагІачул 1,9 центнер кІезигагІа хилар. Из бахьан долаш 3 эзар тонн ялатах яьлар район.

Ялата дика хьувкъам кхебир «Верхненаурский», «Братский» совхозашка. ХІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 22 — 23 центнер ялат чуда карагІдаьлар цу боахамий кхаш леладераштa. Цунца цхьана, масала, «Калаусский» совхозе хІара гектара тІара 11,7 центнер мара чуя маганзар.

Района комсаш лелаераша соахка кхебаь хьувкъам 1975 шера кхебаь хинначул 3.5 эзар тонн дукхагІа хилар. Паччахьалкхенна комсаш дІаялара план кхоачашйир ворхІнех пхе боахамо.

ДУКХА ТОРОНАШ ЙИСАЙ

Къаьстта дукха комсаш кхейир района дикагІболча къахьегамхоша: «Знаменский» совхозерча Усманова Марияс, «Новогорский» совхозерча Хазуев Султана, «Верхненаурский» совхозерча Гайрбеков Іисас, «Братский» совхозерча Мягчиев Александра кулгалдеча бригадашкарча къахьегамхоша. ХІара гектара тІара 70 гара 90 центнерага кхоаччаш комсаш чуера цар. районе хІара гектара тІара чуена хинначул дукха хІама ца эшаш шозза дукхагІа. Цу къахьегамхой хьоккхамаша хьагойт комсий хьувкъам алсамбаккха йиш хулийта дукха торонаш йисалга пайда ца эцаш.

Дукха гІулакхаш чакхдаьхад районе хьайбаш леладара эффективность лакхъяр духьа, хІаьта цкъацца толамаш а даьхад. Масала, соахка хиннaчул 200 етт дукхагІа ба «Гарагорский», «Минеральный» совхозашка укх шера. Денгара денга дукхагІа я цар луш йола продукци а. Цхьабакъда хьайбай боахаме а я пайда ийцанза йиса, продукци алсамъяккха йиш хулийта дукха торонаш.

Соахка хинна кхоачамбоацараш кхы ийс ца далийтар духьа цхьацца мероприятеш чакхйоах хІанз района дерригача боахамий кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

Ялата культураш кхею лаьтта шердара боккха теркам тІабохийт партеи правительствас. Цунна тешал ду соахка Алма-Ате Казахстана партийно-боахама активе КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даьча къамаьло.

Из гІулакх кхета а деш, ялат кхеду лаьтташ шердаьд тха районе а. 1975 шера дІадийна хиннaчул 2500 гектар дукхагІа — 23 эзар гектара тІа дІадийра соахка гурахьа тха районе ялат. Цунах 90 процент долчоа минеральни удобренешца подкормка яьй хІанале.

Боккха теркам тІабохийт бІаьсти юв культураш дІае хьакъоастадаь лаьтта хьаьндара а. Мукъа йола ерригa транспорт оарцагІъяьккха дІаяхухьаш я кхашка органически удобренеш. План 40 эзар тонн йолаш 70 эзар тонн дІаяхьа лаьрхІад из тайпа удобрени кхашка.

ХІанз, мукъа йолча хана, агротехнически, механизатораш Іомабеча курсашка дешаш ба кхаш леладераш. Агротехнически курсашка дешаш ва 600 саг. Уж Іомабу удобренех пайда эца, хий дилла, юрта боахама культураштa Іунал деш кхыдола балхаш чакхдаха. ХІаьта механизаторий курсаш чакхйоахаргья укх шера 400 саго.

Советски районе лоамашка 12,5 эзар гектар даьгІенаш хьакъоастаяьй тха района. Цига аьхки доажаде, леладе йиш хургья 5 — 6 эзар бежан, 30 — 35 эзар устагІа. Дийнахьен буси хІаранена 500 — 550 грамм дулх тІаккхетийташ леладе лерхІ лоаман даьгІенашка хьайбаш.

Цхьацца мероприятеш чакхйоахаргья доакъара база чІоагІъяра а. Иштта, укх шера «Калаусский» совхозе болх бе йолалургья комбядоакъар доакхкашн баьций витаминни хьоарах брикеташ а гранулаш а кийчъеши хургйола завод.

И. ЮСУПОВ,
Надтеречни района юрта боахама производствени управлене начальника заместитель.

Доазол дехьара

ХІара ди тІехьагІа дукхагІа хул Болгаре Халкъа Республике Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна къахьегама вахте отташ йола производствени коллективаш.

Пятилетка шоллагІча шера заданеш 7 ноябрга кхоачашъяр — иштта да София дуккхача промышленни предприятей хьалхалаттараша тІанйица декхараш.

СУРТА ТІА: В. Коларова цІерагІча электромотораш деча софийски завода цехе «Спангево» яхача ГЭС лаьрхІа хьаеш йола генератор вІашагІйоллаш латт. Сборщиккий бригада ший кулгалхочунца Григоров Ангелаца цхьана социалистически яхьа хьалхарча мутІарашка я.

БТА-ТАСС сурт.

Кемеровски область. Къахьегама толамайца жоп лу Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма доаггІара накъадахара хьакъехьарча парте тІахьехама «Кузбассуголь» производствени объединене «Октябрьская» яхача шахтерча Ю. П. Черепова бригада горнякаша. Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а яха коллективо декхар тІанйицад юбилей хьатІакхоачаш планал совгІа 50 эзар тонн доагор даккха.

Укх шера хьалхарча шин бетта 13 эзар совгІа тонн кІор планал совгІа баьккхаб бригадо.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа): болхлой М. Д. Мачалин, Г. М. Дианов, бригадир Ю. П. Черепов, мастер Н. Е. Шилин, звеньевой мехка сийлен шахтер И. Я. Реттих.

А. КУЗЯРИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАРТКОМ ЮСТАРЪЯЬЛЧА...

Дукха ха йоаццаш а тІехьа районе дикагІа ярех цаІ яр Сунженски района Кирова цІерагІча колхоза шурий-товарни ферма. Цу колхоза дуккхача доаркай цІераш районерча хьайбаш леладерашта дика йовзар, шура яккхарга диллача Л. Полушкинаца, М. Рыбалкоца нийслургйолаш доярка яцар. Дуккхача шерашка иштта хьаденадар из. Цхьабакъда боахама кулгалхоша кхетадора, шурий продукци яккхара дола ферма кхоачамаш кхы а шортта диса хилар. ЧІоагІа къахьийгар доакъара база тоаяра. Ферма корпусашта юххе цкъа дІайийча дуккхача шерашка тІаювлача баьций башха-дика даьгІенаш хьайир. БІаьстан юххье денз гуйра тІехьа яххалца даа моша доакъар да хІанз доаханна, хьалххагІе а баьца хьоар, сенаж кийчъе торо хиннаяр.

Цхьабакъда цхьа тамаш йолаш хІама да, масала, тоъал ха яьннай шура дукхагІа ца яхарал совгІа, из кхы тІа а кІезиглуш хьайоагІа. Массехк шу хьалхагІа районе мел йола ферма а цунга хьежжа хила гІерташ, массанена а тІехьеттаьш хиннача цхьоалагІча шурий-товарни фермо соахка хІара Іаттагара 1217 килограмм шура яьккхар. Нагахьа санна лоамашкара колхозаш ца йийцача, тІаккха из районе эггара кІезигагІа яьккха я. Массехк шу хьалхагІа дояркашта юкъе эггара хьалха латташи хІара Іаттагара 4000 килограмм йоахаши хиннача М. Рыбалкос, колхоза дояркашта юкъе хьалхара моттиг яьккха яле а. 2070 килограмм мара шура яьккхац хІара Іаттагара.

Цу тІа ферма доакъаращца дика Іалашъяь а я, ХІанз хІара Іатта юлл цхьа литр шурийна лоархІаш тІехдикача силоса 14 килограмм, дика кийчъяьча сенажа 14 килограмм, 400 грамм концентрированни доакъар, шортта ча. Рацион кхоачам болаш я, хІаьта хьайоаккха шура хайра яц. Леннеи бийсаннеи укхаза хІара Іаттагара 5 килограмм совгІа шура йоакх.

Ферма тІехьайисара, шура яккхарен йохкарен планаш кхоачаш ца яра бахьанех бебе дувц колхоза кулгалхоша, хІаьта корта а болаш жоп долалуш цхьаккха а вац.

ДІадахача цхьан шера ферма кхо заведующи хувцавеннав, цхьабакъда колхозе хІанз а дог тийша бац, хІанзарча заведующе хьалхагІа хиннача шиннечул дикагІа болх беш хиларах.

Хьайбаш леладераша дийцар сона, могаш воацаш бутт а баьккха боахаме юхавеначул тІехьагІа колхоза председатель Н. И. Ширяев фермера ара ца воалаш ши дии ши бийсеи доаккхаш ваьгІав яхаш. Сагготта къоастаданза даргдоацаш дуккха дешаш корадаьд цунна цига. ТІаккха председателага-м йиш мичай даим хьайбаш леладерашта юхе вагІа, кхыдола гІулакхаш а дац цун кІезига. Председатела бІаргадайнараш хьалхагІа бІаргаго дезаш дар, аьнна хеталу, колхоза специалисташта, цеховой партийни организацена, хІаьта цар оарц даккха а дезар. Цхьабакхъда шортта доакъараш доллашехьа а колхозо шура кІезига йоахар аьнна цхьаннена а бала боацаш санна дисар гІулакх.

Колхоза ферме хилар со, нахаца къамаьл а дир аз. цхьабакъда цеховой партийни организаце, колхоза парткома оагІонгахьара влияни хулаш моттиг бІаргайовнзар сона шура яккхара гІулакха. Мадарра аьлча, социалистически яхь вІаштІехьъяьккхаяц. Цудухьа Кирова цІерагІча колхоза коммунисташа Ерригсоюзни социалистически яхьа хьакъехьара КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцам вІалла бийша а бац аьнна хеталу. Ферма йоккха йоацача конторке хьалъэхка дада социалистически декхараш, соахка хІара денна шура яхара хьокхамаш.

Къаьнача коммунистага, фуражирага И. П. Денисовга хетт аз: хьайбаш леладерий яхьа итогаш яьйий соахка?

— Шу доладеннача юххье йора, — йоах цо, — цул тІехьагІа заведующеш хувцабала болабенна, из дагайоагІача дацар гІулакх.

Шу чакхдаьлча, дикагІа бола хьайбаш леладераш хоастабеш ала дош корадaнзар парткоме, теркалбац уж хІанз а.

Парткома заседанешка, партийни собранешка цкъа санна дуккхаза а увттадаьд фермерча гІулакхех дола дешаш, решенеш яьй. Дерригача протоколашка хьежа чакхваьлар со, цхьабакъда цхьа дош кораданзар сона цар тІа нахаца беча балха хьакъехьа, социалистически яхьа хьакъехьа аьнна. Ераш да соахка 26 октябре хиннача партийни собране протокола тІара хьанйца цхьадола дешаш: Іаи кийчо яра даькъера кхоачамбоацараш дІадахара данза даргдоацар сихха де декхарийла йойла колхоза правлени. Ремонт елга вІаштІехьдаккха декхарийла волва зоотехник: кІир тоха, коанаІараш, яслеш тоае, ши бІоагІа богІа, рамаш дІаоттае, тхов чІоагІбе... 5 апреле парткомо оттадаьча протокола тІа духхьал иштта дІаяздаь латт: халаташца Іалашболба дояркаш, кулгех хьекха шишша йовлакх лулла, хьалхагІа шамараш мелача хица дила а дила, цул тІехьагІа хлорка теха хий кхорзалда царех. 6 пунктах латташ бІарчча инструкци я, хІара пункт дІахо кхы а ех-м кайоал цун.

Хьанна а сенна а эш цу тайпара соцамаш? Мелача хица шим била яхаш, парткомо къаьстта решенеш е езаш, из лоадам боаца гІулакх доацилга ца ховш ба специалисташ меттел мугІарера хьайбаш леладераш а?

Парткоман (секретарь И. Е. Свиридов) юххьанцарча цеховой партийни организацени (секретарь Д. С. Мамашев) ца дулур де гІерт колхоза председатель. Цхьаннена хала да из де, хІаьта а цхьадолча хІамаех-м кайоал цун.

Ферме эггара тІехьаюсаш яр 5-гІа корпус. Дояркаш шоай хьашт долча хана мара хьаахацар балха, шоашта хьалхара доахан детта бераш ухийтар. Царчул кІезигагІа шура йоаккхаш моттиг цхьаннахьа а яцар. Колхоза председатела Н. И. Щиряева ше волча кабинете чубийхар болх дІа а кхесса дІабаха хинна къаьнара, опытни дояркаш Мальцева Надежда, Прожерова Елена, Азарова Надежда. Цо царна дийцар фу дар ховш дац, цхьабакъда ферме балха юхабаьхкар нах. Из коллектив хІанз йовзаргйоацача яьннай, тІехьаюсаш хинна 5-гІа корпус хІанз эггара дикагІа я. Из теркалдаьр малав парткоме? Хьаньаьннад царга Іымерза дош, цар сийна къахьегама листок арахийцар, къахьегама сийлен байракх урагІьегІар, колхозни многотиражка тІа цар портрет техар малав?

Хала да хІанз № 1 йолча корпусерча дояркашта Слобникова Евдокенеи Хушалаева Жарайнеи. Шоаш шиъ лоархІаю уж духхьашха дахкача 100 шинара Іунал де, хІаьта царех 83 деттаиш да. Мел эшар де вІаштІехьа далац цар, цхьабакъда шоай хур де а гІерт. Новкъостала царна нах балар — из дош ше да, хІаьта из а дукха ца говш къоастадергхиларга догдоахаш хургда вай.

А. ЗИМАРИН.

Низ тІалоаттабеча дунен тІа

«ІОАЖАЛА ЭСКАДРОН»— БРАЗИЛЬСКИ ІАЬДАЛАГІА МАФИ

Бразильски книжни тикай тархеш тІа дукха ха йоаццаш гучадаьннача «Іоажала эскадрона» хьакъехьара са лодкъамаш» яхача книжко цу мехкарча дуккхача книжкаш дешарий теркам сихха шийна тІаэзар. Из-м, вешта, кхетадеш а да: цо хьехадер-м берригаш а хІана бац аьнна болча бразильцашта тахан дагадоалла дош ма дий — цар кхерамзле.

Бразилерча зуламий хьакъехьара дош чІоагІа сагота этта латта дуккха шераш даьннад, цудухьа, оалаш ма-дарра, эггара чІоагІагІа лазача моттига хІама техай укх тІеххьарча дерригача шерашка мохк унзара боахаш зуламаш леладаьча «Іоажала эскадрона» гІулакхаш тохкаш хиннача окружной прокурора Элиу Бикуду книжко.

«Эскадроно» шийна гоама бараштa цІий Іодохийташ низаш дарах дола дош эггара хьалха цхьа ткъаьх шу хьалхагІа хьоахадаьдар. Дукха ха ялалехьа гучадаьлар, из геттара къайлагІа лелаеш, полицейских латташ йола террористически организаци хилар. Цо лерхІар — «полицена зе даьращцара нийсхал йоаккхилга». «Цхьаннена хьалхара — 10» — иштта я «Іоажала эскадрона» девиз. Цу организаце членаша шоаш къестадеш хиннад Бразиле «законагІа дар» фуд а «законагІа доацар» фуд а. Наьха цІий Іодахийтара цунна карагІдаьннар — суди следствии йоацаш вийна кхо эзар бразилец.

«Іоажала эскадрона» гІулакхаш тахкарах дола дош цкъа гІоттадаь Іийнаяц Бразиле общественность. Юххера а, окружной прокурора Элиу Бикудуна тІадиллад из. Цо хьагучадаьккхад, «эскадрон» шерра говнаш дола, бразильски мафе хьисапера, мехка реакционни гІозараша демократашта низ тІалоаттабара пайда эцаш йола зуламе организаци хилар. «Доалерча наха» га а доахаш организаце иштта наркотикий базар а лелаю, притонаш тІара, публични цІенош тІара, кутай кхыча моттигаш тІара наьха санна «пошлина» йоах.

Дош тахка доладенна дукха ха ялалехьа прокурора Э. Бикуду цІерагІа хабараш аха доладеннад оаха вийна дІавоаккхаргва хьо яхаш. Цо лодкъамаш йидеш болча тешашта кхерам тІатийсаб цар. Цудухьа коммунист Карлос Магихала вера гІулакхаца вувзавенна вола С. Флери яхачун дош тахка прокурор волавеннача хана «цхьаккха дош алийта ца могаш» висав из.

Дош тахка доладенначул тІехьагІа шу доаллашехьа а Іаьдалаша кхы дІахо Э. Бикудуга ца леладайташ цунгара дІадаьккхад из, хІаьта цунга хьаьтта хІама а доацаш, мугІарeча следователалла балха хьожаваьа из. Аьттехьарча гІозараша дІадийхад со кхычахьа вохийтилга, яхаш язду книжка автора.

Цунца цхьана Бикудус белгалдоаккх, полицейски мундираш тІа а ювхаш нах боабераштa духьала ше лоаттабеча къовсамца шоай йизза солидарность хилар хьакхайкадеш хиннача дуккхача бразильски гражданаша ший моральни оагІув хьаллаьца хилар. Окружной прокурор Э. Бикуду хьаллоацаш хиннав иштта дуккхача бразильски газеташа а. Бразиле общественносто дІадех «Іоажала эскадронерча» террористаша цІий Іоухийташ леладу гІулакхаш соцаделга.

В. КОСТЫЛЕВ.
(ТАСС).

ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ ОПЫТАХ ПАЙДА ЭЦА

«СЕЛЬСКИЕ ЗОРИ» ЯХАЧА ЖУРНАЛА ОАГІОШ ТІА

ГІорваьннача кубански механизатора, Социалистически Къахьегама Турпала, СССР Паччахьалкхен преме лауреата, трактораштен юртбоахама машинаштеи тохкамаш деча Кубански Іилма - тохкама института механизированни звеной звеньевой Владимир Яковлевич Первицке цІи края доазонел гаьнна арахьа йовзаш я. Кулг-кара къахьега ца дезаш продукци йоаха цун опыт шерра дІаяьржай берригача вай мехка а доазол дехьарча дуккхача мехкашка а.

Первицки Владимира карагІдаьнна доккха хІама да эггара хьалха цо тІоадал ца тоъача аргІерча лаьтташка хьажкІаш, гурахьа дув кІа, генараш чІоагІа хьувкъадеш хилар. Цхьа эзарн ах эзари гектар совгІа долча лаьттай хІара гектара тІара 50 центнер фуалъяьхача хьажкІийи иштта кІинн чуяхь цо, 30 центнерага кхаччалца генараш доах. Лаьтта леладара Іилма геттара дика довз цунна, ялата культураш кхеяра технологе опыт йоккха я. Ший говзал хаьданза лакхъю, юртбоахама Іилманеи толашагІча практикаеи эггара тІехьагІа карагІдаьннараш ший кхашка чакхдоах. Цудухьа Первицкий Владимира опыт йовзар дезаш хургва аьнна хет сона хІара ахархо. Из ма-ярра йовзаргья шоана «Лаьтта леладара культура эстафета» яха мартовски номер тІа арадаьнна цун дувцар оаш деше.

«Пятилетка заданеш — ханал хьалха!». Цу рубрикана кІал кепатеха да иттлагІча пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра хьакъехьа Киевски областа фермай къахьегамхоша баьча тІахьехама жоп а луш, хьайбаш леладераша тІанйицача социалистически декхарий хьакъехьа Нохч-ГІалгІайчера, Къилбаседа ХІирашкахьара, Къилбаседа Кавказа цхьайолча кхыча районашкара хоамаш.

Чулоацам дика болаш да марте арадаьнна «Кхаш леладечун календарь». Цунна керте гІолла даь йоазув — «Шендаь дІадаккха оасар». Оасарца къовсам лоаттабара опытацара пайдана хІамаш кІезига корадоагІаргдац шоана «Хими — хьувкъам лорабеча» яхача Н. Минакова, «Дуга кхашка» яхача Дагестански юрта боахама Іилма-тохкама института Іилман болхлочун, юртбоахама Іилмай кандидата М. Увайсова, «СаготагІа дола дош» яхача М. Кабалоевеи А. Арамисовеи, «Тилланаца оасар лар» яхача В. Яценкои, Л. Пузиковеи, кхыча статьяш тІара.

Оаш теркалъе мегаргйолаш я иштта «Хий дехкача кхашка», «Меца» кораш «доацаш», «ХьажкІий монокультура», «Житияк дІаер» яха статьяш а.

Сомийи комсийи бешамаш лелаерашта еша могаю оаха «Іажашта удобренеш товсар» яха Къилбаседа-ХІирий АССР Кировски района Ленина цІерагІча колхоза керттерча агронома Н. Бондара статья.

С. ЧЕРВОНЫЙ,
журнала корр.

ГЕНЕРАТОРАШ-ВАМПАЛАШ

ИттлагІча пятилетка лоархІамегІарча декхарех цаІ — энергетика эффективность лакхъяр. МалагІаш да из кхоачашдарга долха наькъаш, сен чотах Іалашдергда мехка энергетически потенциал дІахо айелга? АПН корреспондента Глуховский Михаила дехарах царна а кхыча хаттараштa а жоп лу электромашиностроене Ерригсоюзни Іилма - тохкама института директора академика Глебов Игора.

— ХІанзарча Іилма-техничеcки революце керттера лерхІар — хІара агрегата низ боккхагІа хилийтар. Советски специалисташа миштa кхоачашду из декхар?

— Низ бола машинаш хьа ца йича даргдоацача кхоачадаьд гІулакх тахан хьалъеш латтача йоккхийча электростанцеша. Ленински ГОЭЛРО планагІа итт — пхийтта шера хьалъе лаьрхІача массе тайпарча электростанцей берригa низ 1,5 миллион киловаттага кхоачаш хиннаб. ИттлагІча пятилетке советски энергетика низ хІара шера 12 миллион киловатт дукхагІа хилийта лаьрхІад. Белгалдоаккх аз — хІара шера.

Нагахьа санна дукха ха йоацаш а тІехьа йІовхала электростанцешта лаьрхІа керттера агрегаташ 300 эзар киловатт низ бола блокаш хиннаяле, тахан уж «готъяьй» 500 а 800 а эзар киловатт низ болаш йолча агрегаташа. Костромской ГРЭС-ера гІишлонхой дунен тІа эггара боккхагІа — 1200 эзар киловатт — низ болаши минуте 3000 гобоаккхаши йола турбогенератор дІаоттае моттиг кийчъеш ба.

ЙоккхагІйола гидрогенератораш хьаяра укх массехк итташ шерашка хьалхе латт СССР электротехнически промышленность. Братски ГЭС-е оттаяьй 225 эзар киловатт, Красноярски ГЭС-е 500 эзар киловатт низ болаш йола агрегаташ. Карарча пятилетке болх бе йолалургья Саяно-Шушенски ГЭС-ера хІаранe 640 эзар киловатт низ бола генератораш латта эггара хьалхара агрегаташ. ХІанз уж хьае долалуш да тхо. Тха энергоблокаша толаме болх бу Бразиле, Сире, АРЕ, дуккхача кхыча мехкашка.

— Карарча пятилетке шерра дегІайоалае лаьрхІад атомни энергетика. Цу юкъа болх бе йолайолийтача атомни электростанцей хьае езаргья дукха совгІа-эшашагІа йоацаш пхелагІа дакъа электроэнерги. Из программа чакхйоаккхача электротехнически промышленносто лоаца дакъа малагІа да?

— Ховш ма-дарра, эггара хьалха атомни электростанцеш хьалъе йолаеннар Советски Союз я. Массазарча турбогенератораща цхьана царна эш шортигагІа — минуте 1500 гобоаккхаш — кхеста машинаш. ГІулакх миштад аьлча, укхаза Іанара давлени тоъал лоха я, цудухьа турбинашта цунга. хьежжа «шортига» кхеста генератораш эш. Цхьабакъда цу тайпарча машиний ротораш Іалаьмате еза я, цудухьа уж хьаяра декхар а чІоаггІа чоалхане да.

Дукха ха йоаццаш «Электротяжмаш» яхача харьковски заводе кийчъяьй 500 эзар киловатт низ болаши минуте 1500 гобоаккхащи йола турбогенератор. Из Нововоронежски АЭС-а лаьрхІа я. Пхе шера планагІа лаьрххІача тайпара, хьае кийчъеш я 1 миллион киловатт низ бола агрегат. Укхазара ротораш 140—160 тонн еза хургья, хІаьта царна лаьрхІа поковкаш — кхы а езагІа.

Укх пхе шерре а долаш хургда тхо атомни электростанцешта лаьрхІача 500 эзар а 1 миллион а киловатт низ болча турбогенераторий керттера тайпаш. ДІахорча, XI пятилетке дуккха арахеца йолаергья уж.

— ТІехбоккха низ болча агрегатий эффективность миштай?

— Ленинградерча «Электросила» яхача объединене хІанз тохкам баь йоалаш латт 1200 эзар киловатт низ бола генератор. Цу йоккхача цхьан машина ба революци ялалехьарча Россе хиннача ерригача электростанцей бар миссел низ.

Фуд из — проектировщиккий уж йоккхагІа хьае безам хилар да из? Дац. Экономически гІойленагІа дола хІамаш мамогга дукхагІа теркалдаьд. АттагІа а дарегІа а я 1200 эзар киловатт йолча шин агрегата электростанци хьалъеш, масала, кхоккха бІаь эзар киловатт йолча бархІ агрегата ечул. Кхетадеш да, машинаш кІезигагІа ме хул, царна гІулакх деш аттагІа долга.

Турбогенератораца цхьана Костромской ГРЭС-а йохьийтаргья сахьата 3950 тонн Іы йоаккха Іанара турбинеи котельни агрегати. Цу тайппара, дунен практике эггара хьалха хьаергья 1,2 миллион киловатт низ бола энергоблок.

Советски доазол дехьарчеи специалисташа беча маьхах, дІахо йодача хана массаза а хьаеш йола турбогенераторашшиъ — шиъи ахи миллион киловатт низ болаш хургья. Цу тайпарча агрегатий белгалонаш тахане а денз гуш я. Керда лаьцача наькъо, кердача материалаша, охлаждене кердача системаша тІанйицача конструкцешкара кхы тІа а кхоачамаш хьагучадаха йиш хулийтаргья аьнна хет советски Іилмахошта.

— Генерироване техника эргаяьккха тоаеча малагІа лостамаш да, Хьона хетачох, эггара перспективнегІа дараш?

— ЧІоагІа безам тІабодаш гІулакх да цергаш йоаца машинаш оалаш яраш хьае долалуга. Обмотка чуувттаеш боажаш я тахан статора. ХІанзарча турбогенераторашка статоран роторан юкъера юкъ, мадарра аьлча, обмотка духхьал царна юкъерча яьссача моттиге оттае мегаргйолаш, селлара йоккха я. Из де вІаштІехьа доалий — тІаккха цергашта юкъера юкъ дІаяккха, машина диаметр лоацъе мегаргья. Кхыча дешашца аьлча, агрегата хІанзарча ондалагІа а низ дикка лакхбе йиш хургья тхога. Цу классах йолча машинаша 3 миллион киловаттагара 5 миллион киловаттага кхоачаш низ боккхагІа бе йиш хулийтаргхиларга догдаха мегаргдолаш да гІулакх.

КПСС XXV съездо электротехнически промышленноста тІадиллад сверхпроводимоста принципах пайда а эцаш низ бола генераторш хьаяра балхаш сихделга. Сверхпроводимость генераторашта юкъейоалаярах шиъ тайпара гІулакх хул: машиний бустамаш зІамигде а пайданна беча балха коэффициент лакхъе а йиш я. 99,3 — 99,5 процентага кхоачаш пайданна болча балха коэффициент йолча ханачул кхозза — диазза яйгагІа хургья агрегаташ возбуждене сверхпроводимми обмотка латташ хилча.

Укх шера июне Москве дІадолалургйолча «Электро-77» яхача дунен халкъашта юкъерча выставка советски разделе баьхкарашта бІаргагургья возбуждене сверхпроводящи обмотка латтача 1200 киловатт низ болча турбогенератора экспериментальни образец цун ротор лоаладаь вІашагІа эдаьча инобехи титанахи хьаяь обмотка чулатта криостат я. ТІеханахьарча сома оагІош долча беттаи бандажаи юккъе я чуухача шийлача геле шелъеш йола къаьстта экран.

Экспериментальни агрегат— тахан ротора сверхпроводящи обмотка йоаллача генераторех эггара йоккхагІа яр я. Іилмахоша кхесташ йолча йоккхийча криостатий конструкцеш цун новкъосталца шаьръе, сверхпроводникашца болх беш генераторий устройствашн схемаши тайп-тайпарча режимашка тахка лерхІ.

2000 шерале 5 миллион киловаттага кхоачаш а хІаьта дІахо йодача хана 10 миллион киловаттага кхоачаш а низ бола промышленни криотурбогенераторaш хьае вІаштІехьдаларга догдоахаш ба специалисташ.

Укх шера Москве хургйолча Дунен халкъашта юкъерча электротехнически конгрессе еча дискуссе тхога массанега а йиш хулийтаргья сверхпроводникашца болх бу техника хьаяра дІахо лехача наькъий лостамаш шаьрагІа белгалде.

— Советски Іилмахоша толаме къахьег энерги алсамъяккхара керда наькъаши методаши лохаш. Цу тохкамашка электротехнически промышленноста специалисташа лоаца дакъа малагІа да?

— Электротехникаша хьинаре новкъостал ду Іилмахоштафизикашта термоядерни реакци юхакъовлара, термоядерни электростанцеш хьаяра деча балхашка. Термоядерни синтез, ховш ма-дарра, хІанзалца хьа лаьттан тІа йовзаш йолча материалех цхьаккха а тарлуш йоацача йоккхийча давленешкеи температурашкеи хулаш я. ХІанз СССР-е тохкам беш я плазма магнитни поле новкъосталца соцаяь лоаттаеш йола «Токамак-10» яха установка.

Хьахиннараша бакъду физикашта теоретически хийттараш нийса хилар. Цар йиш хулийтаргья «Токамака» класса, хьалхагІа термоядерни демонстрационни реакторий а хІаьта тІехьа тІайоагІача хана промышленни тайпарча реакторий а дІахора ноахал кийчде, термоядерни реакце ларда тІа дуккха электроэнерги хьае доладала.

Перспектива Іалаьмате йоккха йолаш я СССР Іилмай Академе Іилмахоща цхьана электротехникаша а дакъа лоацаш кийчъеш йола энерги яккхара магнитогидродинамически метод.

(АПН).

ТУ-134 — Грознерча кердача аэропорте

Хьалхара ессай Грознерча кердача аэропорте ТУ-134 яха пассажирски самолет. Из йоалаеш енай цхьоалагIча класса летчика А. С. Карамышева экипаж.

Болх бе йолаеннай Грозне хьалъеш латта аэропорт. Кердача технически рейсагIа йоагIача самолета накъабаьхкабар партийни, советски органий кулгалхой, Грознера къахьегамхой. Цу гIулакха хетаяьча митинге дакъа лоацаш хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь А. В. Власов, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета президиума председатель Х. Х. Боков, Министрий Совета председатель М. А. Керимов, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. И. Семенов, Грозненски горисполкома председатель В. М. Шамардин.

Нохч-ГIалгIайчен экономика, культура дегIайоалаеча йоакхо ярах партенен правительстванен баркал оалаш митинге къамаьлаш дир граждански авиаце Къилбаседа-Кавказски управлене начальника В. С. Замятина, Грозненски авиаотряда начальника Г. А. Кругликова, Грозненски химзавода аппаратчица СССР Лакхехьарча Совета депутата Л. К. Черкуновас, «Родина» яхача совхоза директора Советски Союза Турпала Н. М. Крутова.

Керда аэропорт хьаелларо торо хулийтаргья дукхагIа пассажираши халкъбоахама мухьаши дIа-юха кхахьийта, хIаьта иштта фегарча кердача маршрутех рейсаш е а.

СУРТАШ ТIА: ТУ-134 яха самолет Грознерча кердача аэропорте; хьалхара техническ рейс яь йола лайнера экипаж.

Н. КОБИАШВИЛЕ
сурти тексти.

Сакъердаме хIамаш

СЛОВИНЬСКИ ПАРКЕРА ДIА-СА ЛЕЛА ДЮНАШ

Словиньски къаман парк — ПНР ткъаь итт заповедниках цаI. Балтийски форда йисте гIолла хьалъулл из 18 эзар гектар моттиг дIа а лоацаш. Заповедника территоре тIа пхи эзар гаргга шу хьалхагIа хьахинна доккхий Iамарч да — Гордион Лепскон, Долге Вельке а Болге Мале а яхаш. Цхьабакъда паркера эггара сакъердамегIа дар — Европе эггара лакхагIа йола дIа-са лела дюнаш. Уж — шера 5—10 метр сиха форда чура ара а дувлаш шоаица доазув долаш латтача нажен попен хьунашта тIа детталу Iалальмате доккхий, 50 метр лакха форда гIомара гувнаш. Массехк бIаь шу хьалхагIа форда йистера Леба яха город гIомаро геттара къайлаяьккха хиннай.

Словиньски къаман парка директораца Ян Врубелаца цхьана «хьалхарча» дюна бихье тIа я даьнна латт тхо. 150—200 шу даьннача гIолла цу Iалальматаша гIомарца къайладоахаргда Гардиои Лебскои яха Iамарч, вIаштIахьоргья царна хьалхашка латта хьун массив. ХIаьта, дюнаш чакхъяьннача моттигашка, хIанзле урагIа йодаш хIара шера чIоагIлуш латт хIанз укх сахьате лоххига мара йоаца дийхка хьу. Цига тIаьяьннай форда йистера сийна корта барг а — массаза а дюнаш йолча тIаювлаш хула баьцовгIа.

Словиньски къаман парк — из бокъонца йола Iилман лаборатори я. Польша из район Iомаеш хIанз 100 гаргга Iилман болхло ва.

В. КУЗНЕЦОВ,
ТАСС корреспондент.
Варшава.

ВАХАР ДИКА ДОЛАНДАЬ ДАЦ

«Шоай цIен подвала чу 1500 кIориг йолла, тIаккха цар йIоахъергья шун квартира. Юкъ-юкъе мара калорифер лотае а езаргьяц, безача маьха йолча йоагоча хIамах доллараш кIезигагIа а гIоргда шун». Иштта шоашкахьа бахача граждонашта хьехар деш кхайкав Миссурийски университета профессор Ричард Филиппс. Ер дешачоа бегаш хета мег американски профессора деча хьехарах. Цхьабакъда из данне а дац иштта. Из «ший тайпара» идея Филиппса хьайийцай шоай коа тIара дийна мел йола хIама бунашкарен кхийцкарен хьа а яьккха фермай подвальни этажашка чуйоллилга фермерашта могадьча юртбоахама инженерий Американски общества доклада тIара. Доклада авторашта хетачох, цо йиш хулийтаргьяр США юкъсерзаьчча энергетически кризиса - халонаш укх шерарча Iалальмате бирсача Iай кIальдье.

А. СИДОРИН.
(ТАСС).

ЙОККХАЧА БЕЛЬТА ТIАГIОЛЛА ТИЛЛА ТIИЙ

Нагахьа санна долла хIама лаьрхIача тайпара чакхдоале, паромаш эшаргйоацаш хургба датчанаш Зеландияи Фюни яхача гIайрешта юкъерча эггара къегIа болча шоай наькъа. Укхаза Корсери Нюборги яха городаш вIашагIъювзаргйолаш дода вIашагIдоалла машиннаькъеи автомобильни наькъеи тIий тилла лаьрхIад. ХIанз машиннаькъа состави дуккха итташ автомашинаши тIа а етта цига гIолла дIадехьа воалаш хилча массехк сахьат доал. Йоккха Бельт яхача проливана тиллача 20 километр дIаьхача тIаь тIа гIолла 15 — 20 минута дIадехьа варгва.

Фолькетинго (парламенто) соахка бIаьстан юхье соцам баьб из гIий тилла. ТIаь проект оттаьрийи из тулларийи дуккха чоалхаш дехкараш кховчаьде дезаргда ши машиннаькъи автодорожни транспорта ялх никъи биллара. ГIуллакх миштад аьлча, Йоккхача Бельте гIолла дунен халкъашта юкъера кемаш лел. цудухьа тIаь цхьа дакъа фарваторе тIолла лелалургдола дерригa кемаш чакхдувргдолаш хила дезаш да. Цу гIулакха, «Ланд ог фольк» яхача газетага тIий тиллара управлене директора Эйвинд Болсена баьча хоамагIа, Корсёрера Спрогё яхача гIайренга кхаччалца йолча участке лакха тIий тулларгда.

Йоккхача Бельте гIолла тIий туллилга датчанашта меттел, кхыча скандинавашта а дуккха хьалхагIа денз дагадоаллаш хинна хIама да, хIана аьлча цар поезд цхьа дакъа цу наькъагIа ух европейски контитенге.

Цхьабакъда из проект кхоачашъе йолаяра гIадбаха берригаш а бац. ХIанз паромаш лелача наькъо болх Iалашбу Корсёререн Нюборгерен цхьа эзари ах эзари совгIа дезал кховбаршта. ТIехьагIа цар болх лаха вIаштIехьдаргдийдеций хIанз ала йиш йолаш саг вац. ХIанзле а цу моттигашка хьабе болх боацараш 12 — 14 процент болаш хилча хIаьта а, йоахар профсоюзни деятела Иван Б. Хансена.

Р. КОССОН.
(ТАСС).

Тахани кхоанен хургда

12 МАРТ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 13.00. Лекционни зал. Спорта мастерашца вIашагIкхетар хургда «Къона ленинхо» яхача клубе. 16.00. «Саги закони» яхача гемах йола хаттарийи жопийи сайре. 18.00. Болх беш хургья «Кругозор» яха кагирхой киноклуб. 19.00. Халхарий зал. Кагирхой халхарий сайре.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. «Сигалара беса экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбла концерт.

Химикий культура Дворец. 8.00. Болх беш хургья «Унахцlено» яха клуб. 9.00. Волейболах, баскетболах, истола тIарча теннисах йола заводской спартакиада. 12.00. Болх беш хургья «Светофор» яха клуб. 17.00. Духовой оркестра концерт. 18.00. «Тха кIира» яха радиожурнал.

Просвещене болхлой ЦIа. 19.00. Кьора болча наьхе клубе кагирхой халкъа театро гойтаргья Н. В. Гогола «Саг йоалаяр» яхача пьесах йола спектакль.

13 МАРТ.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.30. 11.00. Кинозал. Берашта документальни кинофильмаш гойтаргда. 16.00. Книжкаш деша зал. «Известия» газета 60 шу дизара хетаяь «Шин корреспондента хоам бу» яха беседа. 16.00. Урус-Мартане концерт чакхдоаккхаргда художественни самодеятельноста коллективо. 19.00. Халхарий зал. Кагирхой салаIара сайре.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 10.00. Болх беш хургда «Къона ленинхо» яха кинотеатр. 12. сахьат даьлча денз 14 сахьт даллалца берашта лаьрхIа ловзараш хургда. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. «Сигалара беса экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбла концерт.

Химикий культура Дворец. Шахматех дола вIашагIкхетар. 10.00. Волейболах, баскетболах, истола тIарча теннисах йола заводской спартакиада. 11.00. Знаней дунен чу киноникъбар. 17.00. Вокально-инструментальни ансамбла концерт. 18.00. «Тха кIира» яха радиожурнал.

Марша воагIалва, Туркхо!

Хала намогаш хиннаяр нана. Доккха во дар зIамигача Туркхога денар. Ший сил езагIа йолча сага тIера лазар дIадаккхара фух а де кийча вар из. Цхьабакъда ший фу де деза хацар. ХIана аьлча лор веха везаш дац укхазара гIулакх, саг хьакхоллаше а дала цунна хила хьаьхар хиланза даргдац, даьла кхел йоха йиш йолаш яц, йоахар цIагIа хьагулбеннача исташа.

Нанна дIатIа а ухаш ца соцаш велхар кIаьнк. Ха дIайодар, унахо кIальюсаш латтар. ХIаьта цунна дарба де вийхача хьежача саго назмаш яхарал совгIа кхы деш хIама дацар. Эггара тIехьа шорттига наIартIехьашка а ваха, сихха цIагIара аранйккхар кIаьнк. Когаш берзана, лай тIа гIолла медпунктагахьа ведар из.

КIай халат тIадувхача сага мархIа а воаллаш Туркхо хьачуваьлча, цецбаьнна истий раьза боацаш во бIарахьежар, йист ца хулаш корта чубелла латтар хьежа саг а. ХIаьта лоро массанешта бIаргагуш тамашийна хIама дир: нана дикагIа хилар, елаялар даьлар цунга.

— Цу хана денз езаенна хургья-кх сона лора професси, — йоах Шалински центральни районин больница терапевт волча Джанаралиев Туркхос.— Юкъера школа яьккхачул тIехьагIа професси хоржаш уйла е езаш вацар со.

Из уйла йолаш Къилбаседа-ХIирий паччахьалкхен медицински институте деша эттар из. Дика дешаш, цу халача професse къайленаш Iомаеш 1972 шера толаме чакхъяьккхар Туркхос институт.

ХIанз массехк шу да Джаналиев района къахьегамхой унахцIено лораеш вола. Цунца балха болча новкъосташа а унахоша а лоархIаш ва из.

...Хала яр больнице гипертонически лазар долаш йоалаяь Аэизова Жовзан. КIезига говелча инсульт хила мегаш яр. Бакъда, Джанаралиева ший ханнахьа деззача тайпара тIо дарах кIалхарьяьлар цунах унахо. ХIанз Ж. Азизова «Автуринский» совхозе хьалха санна дика къахьегащ я.

Дукха ха яц ПМК-2 болхлошеи гIулакхерча нахеи боккхача теркамца «Коммунистически кхетам балара лоархIаме хIама да дынах юхедисараш даIдахар» яхача лекцега ладийгIа. Лектора Т. Джаналиева дийцар дар ды лелабарах наха доалача зенех. Цигга дагадохарах ший наьнаца хиннар дийцар цо.

Центральни районни больница комсомольски организаце секретара Алимхаджиев Султана соца къамаьл деш аьлар:

— Туркхо дика специалист а, иштта дика общественник, спортсмен а ва. Из дерригa дIадаьлча. дика саг ва из.

Ше аьннар чIоагIдеш Султана ер масал доаладир. ДIадахача шера июле альпийски аренашка доакъар чуэцара района дикагIболча кагирхоех комсомольски отряд вIашагIъеллар. Эггара хьалха цу юкъе вахар комсомолец Джаналиев Туркхо.

ВЛКСМ комитета, «Комсомольски прожектора» член волча Туркхос больница общественни вахаре а доккха дакъа лоац.

ХIара бетта районни больнице медицински болхлой Iилмай - практически конференцеш хул. Укхаза опыт йолча лораша шоай говзал йовзийт къоначарна, хьехар ду, уж гIалатех лорабу. Иштта хьахьокх районе унахцIено лораяра хьал миштад, лазарашта профилактика яра дешаш дувц. Ший боккхагIбола новкъосташта санна цкъа яь Iиййавац Джанаралиев кIоаргга чулоацам бола докладаш. Цун тIеххьарча доклада тема «Шалински района кхелетараштеи кагийча нахан юкъе лелабеча дарбан - профилактически балха хьал» яхаш я.

Каст-каста го йиш я Туркхо Грозне болх беш болча ший коллегашца. Царгара опыт хьаэцаш, ший профессиональни говзал лакхъеш ва из.

А.-Х. ХАТУЕВ.

ВАЙ ЗАМАНХОЕХ

«ЛОАМАН IУЙРЕ» 1976 ШЕРА

Тоъал сиха дегIаухаш латт укх тIехьарча шерашка нохчгIалгIай советски литература. Из бахьан долаш дукхьал вай республике яйза цаI Iеш, вай берригача советски мехка дешархошта дIайовзаш а, кхы а дукхагIа езалуш а латт вай дик-дикагIа болча йоазонхой тайп-тайпарча говзамерча литературни жанраех латташ йола произведенеш.

Ткъо шу гаргга ха я «Лоаман Iуйре» яха альманах араювла доладенна. ХIаьта цу хана денз цу альманаха редакционни коллегес шийна хьалхашка уверттадаь керттера дехкар да къоначча йоазонхой говзал дегIайоалаяра шоашта могаш дола новкъостал дар. Из лоархIаме традици хIанз а дика лелаю альманаха редакционни коллегес. ДIадахача 1976 шерара цу альманаха моллагIча номерага вай хьежача а дикка хоалу цунна юкъе тоъал дукха къоначча поэтий а прозаикий а произведенеш йолга.

Альманах наггахьа мара арадалац шийна юкъе хIанзалца наха вовзаш ца хиннача автора произведени юкъе йоацаш. Иштта, вайна дукхьал 1976 шера мара ца яйзача цIерех я Галаев Руслана цIи. Цун эггара хьалхара кхо стихотворени кепатеха я альманаха хьалхарча номер тIа. Ала деза, из зIамига саг хIанз мара язде воалуш веце а, цо тIатеIIа дика болх бича, цох дика йоазонхо хургва аьнна доггдоахилга йолга. Хьажал шо мел лакха идейни пафос йолаш, мел кIоарга уйла чулоацаш я цун «Тха денал да» яха стихотворени:

«ХIанзарбараш къонахий
бац!»
Оал вай даьша,
хьалха хиннар дувцаш.
Иштта дац из.
КIантий болаш ба!
Бакъда,
уж довнах бIагалбовлац.

ХIанзар цар тIом —
юллаш латта БАМ.
Лира дов да —
балха толам баккхар.
Тхогар герзаш—комбайн.
станок, кран.
Тхоцар яхь я —
вахар сийрдадаккхар.

Нагахь санна моастагI
цIаьхха воле
Iаьржа бийса таръе
сийрдача денах,
ТIаккха кхайка:
«Гулле, кIантий!»—оале,
Цигга ховргда шоана
тхогар денал.

Иштта, Галаев Руслан санна, 4—5 шу хьалха шоай эггара хьалхара произведенеш кепатохарца вай литература дезачарна дIа а байза шоай говзал лакхъяра къахьегарах ба къона поэташ Кодзоев Тимур, Муталиев Мухьмад, Вышегуров Мухьмад, Торшхоев ИбрахIим, Даурбеков Борис а. ХIаьта хIанз царех цхьабараш шоай арадаьнна сборникаш долаш а, е уж арахеца кийчдеш а ба. Цун тешал деш я «Сердало» яхача газета тIа а альманаха тIа а каст-каста цар араювлаш йола произведенеш. Ерригаш а лакхарча профессиональни говзалца язъяь еце а, уж йийцачул тIехьагIа вайна хоалу царех хIараяр шоашта юкъе дикагIйола поэзе цхьаццадола сийгаш юкъе долаш йолга.

Иштта литературана юкъе дика аьттув баргболчарех ва аьнна хеталу Наьсарерча школа хьехархо Патиев Султан а.

Вай замах тIехьадиса дола во а бIеха а гIулакхаш наха юкъера цIендаь дIадахара тIехьа къовсам лоаттабеш хьабоагIача йоазонхоех ва Ведзижев Ахьмад. ЗIамига а воккха мел волча сага а чIоагIа безам тIаозаш хул цун моллагIа йола произведени, из лоацца дувцар дале а, дикка йоккха повесть яле а. Иштта лакхача говзалца яздаь, уж юха а юха а деша доггдоагIаш да Ведзижев Ахьмада «Вира хIайкал», «Дайна тума», «ХIана дадар Ризвана жIали?», «Посылка» яхаш дола юмористически дувцараш.

Вай къаман поэзи дегIайоалаяра тахан а хьнаре къахьегаш хьабоагIа гIалгIай къаьнагIа бола йоазонхой Озиев Салмани Осмиев Хьамзати. Альманаха наггахьа йола номер араялац цар керда произведени юкъе йоацаш. Иштта дешархой безам тIаозаргболаш я цу поэташа дIадахача шера альманаха тIа кепайийтта произведенеш. Къаьстта дика я Озиев Салмана «Крупскаяца вIашагIкхетар» яха стихотворени.

Вайнаьха литература дегIадара процесса юкъе къаьстта лоархIаме да романа жанр дегIаяр. ХIаьта цу даькъе дикка лоархIаме дакъа лаьцачарех ва гIалгIай йоазонхо Боков Ахьмад. ХIанзалехьа массехказа арадаьнна хиларах наьха дегашка дийшад цун «Беке къонгаш», «ЦIийенна сайре» яха романаш. ХIаьта хIанз из яздаь ваьнав «Седкъашта юкъе седкъа санна» яхаш дола керда роман. Вайна геттара лоархIаме да из ший керда роман йоазонхочо вай заман болхлой классе сийлен гIулакхашта хетадаьлга. Альманаха тIа кепатеха хиннача цу романа доакъоша дикка тешал ду Боков Ахьмада яздаь керда роман а наьха безам тIаозаргболаш йолга.

Иштта «Хала урхе» яхача ший романа шоллагIа дола книжка яздаь ваьнная Плиев Махьмад-СаIид а. Ала деза, цунна юкъера цхьаццадола доакъош кепатохаро а дикка сакъердам бир дешараштa.

Юха а юха а Къилбаседа Кавказа граждански тIом лаьттача хана моастагIчоа дукхьал майра тIом лоаттабьчарех язду вай йоазонхоша. Вайна ма-харра, из лоархIаме тема цIаккха ший мах бов йиш йолаш яц. Ха а зама а дIа мел йола вайна дилла а дагаухаргба вай сийрда вахар бахьан долаш шоай са а низ а кхо ца баьраш. ХIаьта царех цаI волча цIе эскархочун Мухтара вахарах а гIулакхех а дикка говзаме дувцар яздаьд Аушев Султана. Цун цIи я «Махбоаца совгIат». Дешархой интернациональни дог-уйла чIоагIъяра даькъе а дикка маьхала да из дувцар.

Литература дегIадара новкъостал де тIахьийха я литературни критика. Из бахьан долаш лаьрхIаб А. М. Горьке литературни критикаш «йоазонхой бакъбола новкъостий». Из гIулакх дагадоагIаш йолча альманаха редакцес тоъал дукха деце а, наг-нагахьа кепатетт альманаха тIа литературоведчески статьяш, обзораш, рецензеш. 1976 шера кепатеха араяьнначарех толашагIчарех я аьнна хет Дахкильгов ИбрахIима «Дега цIийца яздаь иллеш» яха Яндиев Джамалда ваь 60 шу дизара хетаяь статья, Зязиков Азамата «Вай заман нахах» яха Осмиев Хьамзата стихай сборника язъяь рецензи, Яблоковой Галинай Муталиев Хьажбикара «Хьалхара денош» яхача повестах йола отзыв а.

Дикка боккха теркам тIаьбохийт альманаха редакце Советски Союзе дахача кхыча къаьмий дик - дикагIа болча поэтийи прозаикийи произведенеш гIалгIай меттала яхара а. Иштта, дукхьал 1976 шера арайийннача «Лоаман Iуйре» яхача альманаха номерашта юкъе вайна корайоагIаргья Мустай Карима, Гамзатов Расула, Кулиев Кайсына, Кешоков Алима, Кугультинов Давида, Жалсараев Дамбай, Зумакулова Танзиляй, Рашидов Рашида, Ладонщикова Георге, иштта кхычар а произведенеш, хIаьта уж дикка лакхарча говзалца гIалгIай меттала йоахаш къахьийгачарех ба Чахкиев СаIиди Гагиев Гирихани.

Доккха а бехктокхаме а да вай заман литературана хьалхашка латташ дола керда дехкараш. Из дувзаденна да вай зама геттара сиха йодаш хиларца. ХIаьта литература массаза а хила а деза вай замах тIехьа ца дусаш, массаза а цул хьалха хила гIерташ. Селхенарчул дукхагIа а доккхагIа а толамаш даьхад вай мехкарча къахьегамхоша — промышленноста болхлоша, колхозхоша, интеллигенце, Iилман болхлоша. ХIаьта кхоана цар кхы а боккхагIа аьттув баргхилара вай вIалла а шеко йолаш дац. Иштта кадай хила беза вай йоазонхой а, вай литература а. Цар кIоаргагIа тахка деза вай вахар а, вай зама а. ХIаьта декхар сиха кхоачашде эггара дикагIа вIаштIехьдоалийтар очерка жанр я. Цунга хьежжа из жанр дIахо а дегIайоалаяра шоашта могар де гIерташ альманаха оагIонаштIа къахьийгачарех ва йоазонхо Плиев Махьмад-СаIид, журналисташ Албогачиев Муса, Чахкиев Ювсап, Майсигов Саламхан, Осмиев Микаил.

А. МАЛЬСАГОВ.

Вай республике шерра йовзаш я Нажай-Юртовски района халкъа инструментий оркестр (кулгалхо А. Гужулов). Цун говзала дуккхаза а боагIа мах бе торо хиннай искусство эзарий.

Соче чакхдаьннача зональни хьажаре цо дакъа лацар кхы а цхьа тешал да.

СУРТА ТIА: Нажай-Юртара халкъа инструментий оркестр.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

«БОАХАМИ ПРАВОИ» ЯХА КЕРДА ЖУРНАЛ

Кокс яккхари ловзоргаш арахецари, лаьтта лорадар а хIанзара электронни техника а, дунен халкъашта юкъера экономикеи криминалисташ лахари. Цу селлара бе-беча темаех йола статьяш таръеннай цхьан журнала беттагарга кIал.

Тамаш йолаш цхьана таръяьеций? ВIалла тамаш а яц. «Экономика» яхача издательства хьалхара номер хIанзза арахийцача «Боахами правеи» яхача кердача журнало ший тайпара терко ю Iилма, техника, индустре массе тайпарча доакъой: юриста лаьрхIа еш йола терко. Журнала керттера декхар — халкъа боахама эффективность лакхъяра права нормаех кхетамца пайда эцара опыта пропаганда яр.

Хьалхарча номер тIа кепатох СССР юстице министра В. Теребиловеи СССР Министрий Советерча Паччахьалкхен арбитража Керттерча арбитра Е. Анисимовеи енна интервьюш. Вычислительни центрий боахама статуса хьакъехьара дош оттадаьл академика В. Глушкова. Номер тIа кепатехай И. Шатуновске фельетон. Дунен халкъашта юкъерча экономика даькъерча специалисташта белггала хьашт долаш хургья юридически Iилмай кандидата И. Гринголца «Социалистически экономически интеграции советски законодательство эргадоахаш тоадар» яха статья.

А. ДРАБКИН.
АПН обозреватель.

Атеиста радиоди

Нохч - ГIалгIайчене хIара денна политически, естественно-Iилман, Iилма - атеистически знанеш наха юкъекхухь лекторий, пропагандистий, агитаторий, политинформаторий, атеистий йоккхача отрядо. Мишта хила еза уж ладувгIачун дег чу бода никъ лахара? Мишта вIаштIехьдоаккхаргда атеиста дог тийша хIамаш ладувгIарий дог тешаргдолаш хулийтилга? Царна долча новкъостала Нохч - ГIалгIай радиос укх шера 18 марта атеиста аргIанара радиоди чакхдоаккх.

Iилмахой беседашка, активистий къамаьлашка, дувцарашкеи зарисовкашкеи радио журналисташа дувцаргда Iилман атеизма пропагандиста толашагIа йолча опыта хьакъехьа, радиоладувгIархой хаттарашта жолаш терrда.

Масала, «Тамашаш йоаца тамашаш» яхача беседа Iилман ларди тIа дувцаргда Iалам чухь хулача естественни хIамай хьакъехьа.

«Халкъ делакъеж» яхача радиокомпозицеца эфире даргда цхьаболча тIехьабисача наьха эйпе гIулакхаш хьагучадоахаш дола лоацца юмористически дувцараш.

«Керттердар — безами барти хилар» яхача передачана Нохч-ГIалгIай АССР культура заслуженни болхлочо А. Саламова жоп тергда урдон хьакъехьа радиоладувгIархоша даьча хаттараштa.

Эфире иштта декаргда шерача замах юхедиса во гIулакхаш бегдоахаш дола халкъа сакъердаме иллеш а.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12 март
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — «Выставка Буратино» 10.00 — «Дайноаной шоана». 10.30 — Музыкальни программа. 11.00 — Художникех дола дувцараш. 11.50 — «Iалами саги». 12.20 — «Тамашийна саг» яха художественни фильм. 14.00 — Хоккеях йола СССР чемпионат. Ленина цIерагIча Центральни стадиона спорта Дворецера трансляци. Перерывах — «Спортлото» тираж. 16.15 — «Унахцlено» яха программа почта. 16.45 — Иллеш доах СССР халкъа артиста А. Ведерников. 17.00 — «Хьайбай дунен тIа». 18.00 — Кердадараш. 18.15—Мультфильмай программа. 18.45 — «ЙислагIа студи». Передача дIахьу политически обозревателя Зорина. 19.45 — «Ши капитан» яхача телевизионни дуккха серийни художественни фильма премьера. ПхелагIа серк. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Искусства мастерий концерт. 22.25 — Яйгача атлетиках йола Европа чемпионат. Испанера передача. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.30 — Телеочерк. 16.55 — Киножурнал. 17.05 — Республика кхашке. Ялаташ дIадувш латт (гIалгIай меттала). 17.15 — Музыкальни заставка. 17.20 — «СССР къахьегама а оборона а кийча да» яхача Ерригсоюзни комплекса 5 шу дизарга. 17.30 — «Къоал» яха художественни фильм. Хьалхара сери.

13 март
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Берашта йола Iуйранара гимнастика. 9.30 — «Гургал бетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва». 11.00 — «КIаьнкаш, дIахьалха долле». 12.00 — «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Боккхача наькъа этапаш. «Коммунист» яха художественни фильм. 15.35 — Популярни ашарий концерт. Германски Демократически Республикера передача. 16.25 — Литературни дешараш. Панова. «Йинжарий». 16.55 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 17.25 — Телехьажархой письмоех йола музыкальни программа. 18.00 — Кердадараш. — 18.15 — Мультфильмай программа. 18.40 — «Киноникъбархой клуб». 19.40 — А. Эшпай. ШоллагIа концерт. 19.55 — «Ши капитан» яхача телевизионни дуккха серийни художественни фильма премьера. ЯлхлагIа серк. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Балета хьакъехьа». 22.55 — Яйгача атлетиках йола Европа чемпионат. Испанера передача. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

15.40 — «Зорька». Пионераштеи дешархоштеи йола передача (гIалгIай меттала). 16.10 — Фильм. 16.20 — «Къона ленинхо» яха тележурнал. 16.45 — «Къоал» яха художественни фильм. ШоллагIа серк. 17.50 — СССР вежарий республикай денош. Марийски АССР. Кинопрограмма.

РАДИО

12 март

6.30 — Тракторашка шин сменагIа болх байта. «Горячеисточненский» совхозера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25— «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 14.30 — Къоначча поэтий творчества хьакъехьа Л. Радовас къамаьл ду (эрсий меттала). 15.00 — Наурски района социалистически яхье хьалхалаттараштa дола концерт (эрсий меттала). 15.40 — «Кагирхошта массанахьа никъ ба вайцига» яха литературни передача (гIалгIай меттала). 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал. 18.30 — Концерт (нохчий меттала).

13 март

7.10 — «Грозненский рабочий», газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 12.10 — «Зюкмоза» яха сатирически журнал (нохчий меттала). 15.15 — «ЦIе сийгаш» яха пионераштеи дешархоштеи йола передача (гIалгIай меттала). 16.45 — Электроэнерги кхоар массане а хIаране а гIулакх да. Грозне предприятешка гIолла яь рейд (эрсий меттала). 16.00 — КIирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала). 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.30 — Иллеца доттагIал дараштa дола концерт (гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьеккхаш фегара температура республике 2—7, Грозне 4—6 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, юххьанца кIезиг-дукха догIа а делхаш, цхьайолча моттигашка дохк а доллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара 3—7 метр чIоагIа мух а хьеккхаш хилен фегара температура бийсана 0—5, дийнахьа 6—1 градус йIовхал йолаш хиле тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05061. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2009.